наша
свабода
№55 ВЫДАЕЦЦА З 25 ЛЮТАГА 2000 ГОДА

5 ВЕРАСНЯ 2000 года АЎТОРАК

Адрас: 220123, г.Мінск, а/я 103

E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by
http://www.svaboda.com

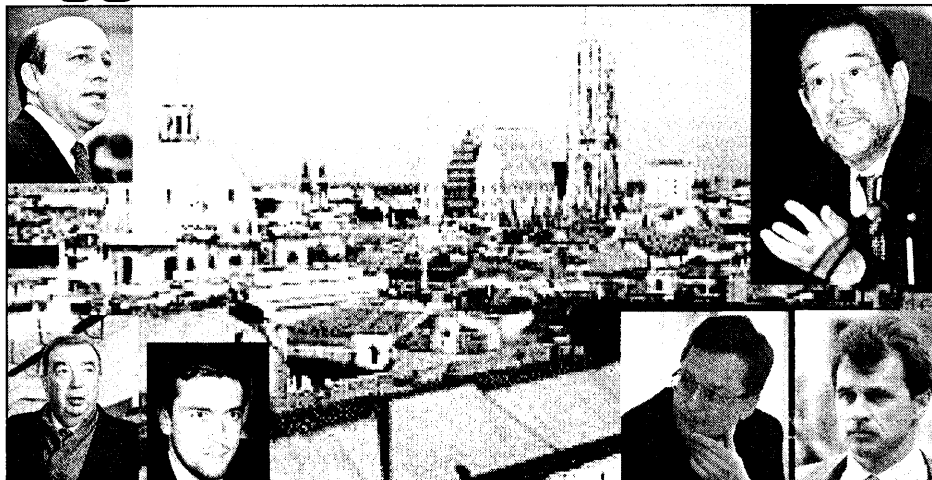
КОШТ СВАБОДНЫ

стр.6
Размышления у подъезда

Европу ждут новые испытания

Роман ЯКОВЛЕВСКИЙ

В сентябре-октябре предстоят два события, которые вызывают озабоченность в европейских столицах. Это президентские выборы в Югославии и парламентские в Беларуси. И если отношения европейских структур с Белградом, пока там у власти С. Милошевич, вполне предсказуемы, то с Минском, где уже шесть лет правит А. Лукашенко, остаются предметом дискуссий.

Как известно, на прошедшей 30 августа в Вене Третьей технической конференции были рассмотрены условия для демократических выборов в Беларуси. Ее заключения и рекомендации всеми заинтересованными сторонами были признаны компромиссными. Не секрет, что действенную, если не решающую помощь в Вене режиму А. Лукашенко оказала братская Россия. Закулисная дипломатия Е. Примакова и личные письма министра И. Иванова своим коллегам сделали свое дело. Правда, не совсем понятной была на конференции роль так называемых делегаций СНГ и его межпарламентской ассамблеи.

Содружество Независимых Государств, штаб-квартира которого находится в Минске, действительно, пока остается субъектом международного права. Но представлять интересы Содружества или какого-либо его государства чиновники из Исполкома СНГ могут только по какому-то конкретному вопросу и с согласия всех 12 глав государств СНГ. Это положение зафиксировано в соответствующих документах. На последней своей встрече, в неполном составе в Сочи, постсоветские президенты никаких решений не принимали по поддержке белорусских властей на данной конференции. Так что гласная и негласная активность, которую чиновники из аппарата СНГ проявляли на венской конференции, фактически являлась самодеятельностью. А уж последующие высказывания и оценки в отношении белорусской оппозиции первого заместителя председателя Исполкома СНГ Дмитрия Булахова и вовсе противоречат статусу международного чиновника, коим он является. Если даже он и гражданин Беларуси. Ведь немыслимо, к примеру, чтобы Верховный представитель Евросоюза, испанский гражданин Х. Солана, давал оценку политикам Испании. Впрочем, некоторые белорусские граждане позволяют себе делать заявления за славянский, третьи и другие миры.

Очевидно, что решение направить в Беларусь техническую миссию Бюро по демократическим институтам и правам человека (БДИПЧ) ОБСЕ вызвано озабоченностью Европы. Информация, которая поступает из регионов Беларуси свидетельствует о том, что режим руководствуется принципом – добровольно власть никто не отдаст. Поэтому, полагают европейцы, необходимо нарушения законов зафиксировать и не дать оснований для заявлений типа «вас тут не было». Основной упор решено сделать на внутренних наблюдателей, из числа белорусских граждан.

В Вене констатировалось, что конституционные разногласия могут быть преодолены путем переговоров и демократических выборов. Но таковых в Беларуси не предвидится. В том числе и из-за слабости оппозиции. Для Европы именно выборы в Беларуси могут иметь принципиальное значение. Если они пройдут по сценарию, который расписан местным режимом, то это будет значить для всех, что так можно. И уж после такой легитимизации А. Лукашенко доберется и до совершенствования тех самых структур, которые пытаются оказать техническое содействие, как отмечается в венском заключении, в воссоединении с европейскими демократиями. Помнится, когда-то их объединяла Лига наций, о судьбе которой, может быть, не все помнят.

Как известно, пока А. Лукашенко проявил интерес к реформированию государственных институтов в России, публично резко негативно отозвавшись о ее Госсовете. Видимо, это и есть своеобразная благодарность Кремлю за оказанную поддержку в Вене. А европейцев белорусский лидер поблагодарил за то, что они, оказывается, венскими решениями сумели избежать появления новой, надо полагать после Косово, точки напряженности в Европе. ■

Заявление по Беларуси посла США в постоянном совете ОБСЕ Дэвида Джонсона

Первым делом я хочу поблагодарить посла Вика — не только за его доклад и комментарии, сделанные сегодня, но и за тот неустанный труд, который он и его группа, а также г-н Северин со своими коллегами проделали на протяжении последних нескольких месяцев — а точнее, более двух лет — для того, чтобы наши совместные усилия по укреплению демократии в Беларуси увенчались успехом.

Их приверженность укреплению демократии и прав человека проявляется не только в их словах, как во время выступлений сегодня утром, но и во всей их работе за последние два года.

Мы сожалеем, что правительство Беларуси не демонстрирует такой же последовательной приверженности. На словах — да, особенно в последний месяц, но не в виде поступков и действий, которые могли бы открыть дорогу демократическим преобразованиям. Все собравшиеся за этим столом, в том числе и я, получили документ, над которым вы так много работали вчера. Я еще не получил из Вашингтона инструкций относительно рекомендаций Технической группы. Но как известно всем присутствующим, наши взгляды по этому вопросу всегда излагались открыто и ясно. И в Беларуси очень мало произошло для того, чтобы эти взгляды претерпели изменения. Несоблюдение властями Беларуси даже минимальных условий, выдвинутых нами, ставит под вопрос целесообразность наблюдения за предстоящими выборами.

Техническая группа делает вывод, что определенный прогресс по соблюдению четырех условий был достигнут, но признает, что до международных норм еще далеко. Кроме того, группа заявляет, что имеют место изменения в механизме проведения выборов, которые, несмотря на их недостаточность, оправдывают проведение технической оценки. На мой взгляд, по-прежнему налицо разрыв между фактами и выводами, сделанными группой. ОБСЕ не предлагало Беларуси набор критериев—действующая от нашего имени Тройка определила четыре критерия, по которым мы и будем определять готовность правительства Беларуси к проведению свободных и демократических выборов.

Техническая группа делает вывод, что критерии не были соблюдены. Как отметили в своих докладах БДИПЧ и Посол Вик, остаются серьезные изъяны в избирательном законодательстве. Изменения, предложенные правительством Беларуси, практически не скажутся, поскольку слишком мало времени остается до выборов. Кроме того, в связи с нынешним состоянием законодательства и в силу тех неравных условий, в которых оппозиция находится уже на протяжении долгого времени, большинство оппозиции приняло решение не участвовать в выборах.

Проверить обещание правительства Беларуси в отношении свободного доступа к СМИ можно будет только в середине сентября. Но послужной список властей на сегодняшний день не внушает оптимизма. Даже если кандидаты получат определенный доступ, оппозиция, выбравшая путь политического выражения своей позиции в форме бойкота, будет этого доступа лишена. Как и в случае с избирательным законодательством, слишком много вреда уже нанесено.

Атмосфера страха, о которой мы так часто говорили, все еще властвует в Беларуси. Кто готов сказать семьям исчезнувших, семьям политических заключенных, томящихся в тюрьмах, семьям ждущих суда, что обещания «периода спокойствия» достаточно?

Если власти Беларуси относятся ко всему всерьез, они должны освободить политических заключенных — Климова, Кудинова и Леонова; прекратить судебные дела с политической подоплекой в отношении таких людей, как Чигирь и его супруга, Статкевич, Щукин и других; провести серьезное расследование и рассказать правду об исчезновении Гончара, Захаренко, Красовского и Завадского. В Беларуси должны быть установлены подлинные свободы ассоциаций и выражения.

США готовы продолжать поиск путей для становления демократии и прав человека в Беларуси. Но демонстрировать добросовестность должно правительство Беларуси, а не ОБСЕ.

31 августа 2000 г., Вена.

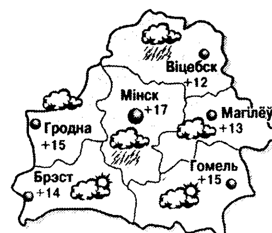
НАВІНЫ

■ **Міжнародная канфедэрацыя таварыстваў Чырвонага крыжа і Чырвонага паўмесяца папярэдзіла, што тром краінам СНД пагражае голад.** Кіраўніцтва Таджыкістан, Грузія і Арменія маюць патрэбу ў харчовай дапамозе ў выніку самай моцнай за апошнія 70 гадоў засухі. Самая небяспечная сітуацыя ў Таджыкістане, дзе голад пагражае 3 мільёнам жыхароў. Гуманітарную дапамогу трэба завезці сюды да зімы, калі закрыюцца ўсе горныя дарогі і перавалы.

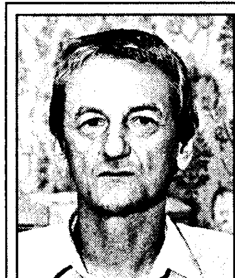
■ **Аўстралійскія ўлады дазволілі абарыгенам правесці акцыю пратэста ў дзень адкрыцця Алімпійскіх гульняў.** Супольнасць карэнных жыхароў Аўстраліі падтрымаў і камітэт па сацыяльна-эканамічных і культурных правах ААН. Абарыгены, якія толькі ў 1960 годзе дамагліся права браць удзел у выбарах, патрабуюць ад аўстралійскага ўрада афіцыйных прабачэнняў за так званае "скрадзенае пакаленне". На ўвазе маюцца звыш 100 тысячаў дзяцей, якія ў перыяд з 1919 па 1970 гады былі адабраныя ў бацькоў і перададзеныя рэлігійным арганізацыям і сем'ям белых. Другое патрабаванне абарыгенаў – прызнанне ўладамі іх права на землі, з якіх яны былі выгнаныя падчас брытанскай каланізацыі 17-га стагоддзя.

■ **Іракскі прэзідэнт Садам Хусейн смяротна хворы на лімфасаркому. Падобныя паведамленні і дагэтуль час ад часу з'яўляліся ў прэсе, але зараз мясцовая газета Asharq al-Awsat прыводзіць нават шэраг падрабязнасцяў.** Так, гэтае выданне піша, што Хусейн раней адмаўляўся лячыцца, але цяпер пагадзіўся на курс тэрапіі пасля таго, як у яго запаліліся суставы, узніклі праблемы з дыханнем, пагоршыўся зрок і з'явіліся правалы ў памяці. Адзін з палацаў Хусейна ператвораны ў клініку, а лячэннем займаюцца 5 еўрапейскіх урачоў. У сувязі з абвастрэннем хваробы Хусейн склікаў сямейную раду і зрабіў шэраг распараджэнняў на выпадак сваёй смерці альбо няздольнасці кіраваць краінай. У прыватнасці, калі гэта здарыцца, то ўлада пяройдзе да малодшага сына дыктатара – Кусая Хусейна, які курыруе элітную Рэспубліканскую гвардыю Ірака. Што наконт такога рашэння думае старэйшы сын Удай, дэпутат парламента, невядома.

НАДВОР'Е НА ЗАЎТРА

Курс наяўнага долара на «чорным рынку»
1030

Пільнуйце сваё!

Аляксандар ДУБРАВІН

Бягуць-спазняюцца на электрычку дзве тоўстыя, гожа апранутыя маладухі. Ляпаць па пероне, аж цыцкі ў кофтах зайцамі падкідаюцца. Адна цягне за сабой за руку зарумзанае, замурзанае, ад вуха да вуха сапліваe дзіця. Прыбеглі, сталі ў вагоне, сапуць, шморгаюць насамі, горача дыхаюць. Дзіця раве і енчыць, зараз кончыцца. Мабыць выцялі аб дзверы, калі ўсцягвалі па прыступках. I тут адна маладуха раптам кажа другой:

— Міня очэнь, очэнь трэвожыт саздавшееся палажэніе на атамаходзе «Курск». Я всю ноч ліжала, вірцелась, ні магла уснуць, пераживала за рэбят. Какойе бізабразіе! Как цяжало мацерам!

— Дзісцьвіцельна! — адказвае тая. — Шчытай ужэ сьмертнікі.

— Ані ішчо стучат, пірадавалі сіводня па цілівідзенію. Просят а помашчы... Малчы, гадасьць! — з нянавісцю зняnaцку крычыць перажывальшчыца і дае выспятка свайму дзіцяці, які патузаў яе за спадніцу.

— Кагда ты ўжэ ўспакоішся, сволач такая! Сіл маіх нет нікакіх...

Размова працягваецца, дзіця абліваецца слязьмі, народ не шманае. Звычайныя для нас матывы, знаёмая сітуацыя. А я сабе думаю: «Што табе, бедная, забітая, знявечаная і затлумленая тэлебачаннем жанчына, да таго Баранцавага мора, хай яно высахне, да тых праклятых падводных лодак, выбухаў, тарпедаў, ракетаў, хай яны ляснуць там, дзе іх зрабілі! I што ім, паднявольным расейскім небаракам, з тваіх перажыванняў, на цёмным і халодным дне? Колькі іх там ужо ёсць і колькі яшчэ будзе! А тут побач з табой крычыць крыкам жывая, самая блізкая душа – душа тваёго роднага дзяцяці. Просіць ад цябе спагады, увагі і любві. Калі ж ты прачнешся для ўласнага жыцця, дурная ты кабеціна?».

I каб жа была адна такая! Сядзяць на лавачцы старэнькія дзядкі, заўзята бэсцяць Амерыку. Бачыце, ім нешта благое пра яе ўчора ўвечары давёў з блакітнага экрана нейкі непрытомны валацуга з лукашэнкаўскага тэлебачання! Яны ўжо каторы год перабіваюцца з хлеба на мыла на сваіх клаповых пенсіях і таму вельмі злосныя. Дык ім лукашэнцы падказваюць, на каго звягаць. Амерыканцы, бачыце, вінаватыя, што беларусаў абкралі і зрабілі галадранцамі!

Пільнуйце сваё, дзядзькі і цёткі! Роднае, наваколлнае, спрадвечнае. Тады і заўважыце, хто вам гнюсіць і хто морды на вашых праблемах наядае!

Уік-энд пад кубінскім сонцам

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Беларусь панесла цяжкую страту. Ужо чатыры дні мы не бачым тут Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнку – і не пабачым яшчэ тры дні. А.Лукашэнка выправіўся ў другое за гэты год падарожжа ў «далёкае замежжа» — спачатку на Кубу, а потым у ЗША.

Відаць, ніхто не адмовіўся б правесці ўік-энд пад цёплым кубінскім сонцам – цяпер у Гаване 30-34 градусы цяпла. Аляксандр Лукашэнка – не выключэнне, ён таксама чалавек.

У Гаване яго сустракалі як дарагога госця. Мусіць, ёсць паміж усімі дыктатарамі нешта роднаснае. Фідэль Кастра вельмі цёпла вітаўся з Аляксандрам Лукашэнкам, абдымаўся і цалаваўся з ім. Не проста так – а каб павіншаваць. Пазаўчора сябра Аляксандр атрымаў каштоўны падарунак ад сябры Фідэля – найвышэйшую ўзнагароду «выспы Свабоды» ордэн Хасэ Марці.

3 верасня беларускі і кубінскі кіраўнікі падпісалі дамову аб сяброўстве і супрацоўніцтве паміж дзвюма краінамі. Дамова прадугледжвае развіццё і ўзмацненне сувязяў у палітычнай, эканамічнай, ваеннай, сацыяльнай і гуманітарнай галінах. Ва ўрачыстай абстаноўцы была адчыненая амбасада Беларусі ў Гаване. А.Лукашэнка заявіў, што Мінск будзе імкнуцца «аднавіць усё добрае», што было ў стасунках дзвюх рэспублікаў у часы СССР. У адказ Фідэль Кастра «высока ацаніў» імкненне Беларусі сябраваць з Кубай. З дзіцячых часоў вядома: калі ніхто не хоча з табой вадзіцца, то кожны сябра – на вагу золата.

Аднак сонца, акіян, цёмнаскурыя кубінкі і абдымкі сябра і калегі-дыктатара не могуць надоўга адцягнуць беларускага лідэра ад вырашэння найважнейшых сусветных праблемаў. Таму ўжо сёння А.Лукашэнка скіруецца ў Нью-Йорк, на гэтак званы «Саміт Тысячагоддзя», які ладзіць ААН. На саміце будуць прысутнічаць больш за 150 лідэраў краінаў-чальцоў ААН – дыктатараў, дэмакратаў і проста кіраўнікоў дзяржаваў.

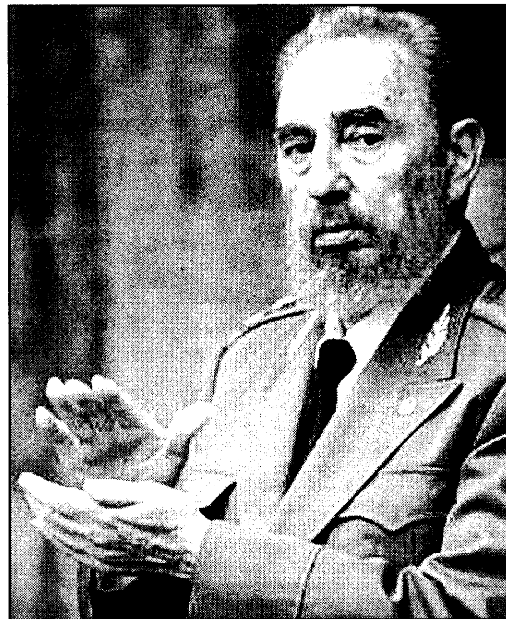
У 1995 годзе А.Лукашэнка ўжо браў удзел у аналагічным мерапрыемстве. Як нагадвае «Хартыя-97», некалькі гадоў таму ён выступаў на сесіі ААН і быў вымушаны пакінуць залу выступаў праз задні ход, бо на прыступках яго чакала вялікая дэманстрацыя пратэсту эміграантаў-беларусаў і кубінцаў, салідарных у барацьбе з дыктатурай на Беларусі.

Зрэшты, для беларускага кіраўніка ААНаўскія мерапрыемствы — адзіная магчымасць наведаць ЗША, бо амерыканскія ўлады не надта імкнуцца пабачыць у сябе такога «выбухнога» госця.

Падчас саміту ў А.Лукашэнкі не запланавана ніякіх двухбаковых кантактаў з лідэрамі развітых краінаў – але ён заўсёды можа падпільнаваць Біла Клінтана або Герхарда Шродэра і дзве хвіліны ціскаць таму руку.

А потым беларускія дзяржаўныя сродкі масавай інфармацыі будуць тры дні крычаць пра нечаргодныя поспехі краіны на міжнароднай арэне. Апроч таго, А.Лукашэнка будзе мець некалькі хвілінаў, каб давесці з трыбуны сваё бачанне на будучыню свету. Аднак, зноў-такі, не будзем перабольшваць значэнне гэтай падзеі. Калі А.Лукашэнку выдзеляць пяць хвілінаў на прамову паміж, напрыклад, прэм'ер-міністрам Экватарыяльнай Гвінеі і лаоскім кіраўніком, то далёка не ўсе лідэры звернуць увагу на прамову, як бы эмацыйна яна ні была афарбаваная.

Напрыканцы тыдня А.Лукашэнка вернецца ў Мінск – і адразу зоймецца «разборам палётаў». Адмыслова сфармаваная камісія будзе рапартаваць яму пра тое, як у Беларусі сплачваюцца заробкі і каго трэба караць за невыкананне распараджэнняў пра своечасовы разлік з працаўнікамі. ■

Сумныя апладысменты беларускаму калегу

Тры месяцы на рэферэндум

Рыгор БУЯН

1 верасня аб'яднаная апазіцыя распачала збор подпісаў у падтрымку чатырох умоваў АБСЕ, пастаўленых, але не выкананых, беларускімі ўладамі. Гэта – пашырэнне паўнамоцтваў парламента, дэмакратызацыя выбарчага заканадаўства, гарантаванасць доступу апазіцыі да дзяржаўных СМІ, у першую чаргу тэлебачання і радыё, і стварэнне перыяду даверу ў час выбараў.

Акцыю «народны рэферэндум», якая з'яўляецца неад'емнай часткай плана палітычнай барацьбы апазіцыі на восень і будзе праходзіць паралельна з масавымі акцыямі пратэсту, праводзяць усе 7 апазіцыйных партыяў, якія ўваходзяць у Кансультатыўны савет партыяў (КСАПП). За выключэннем Ліберальна-дэмакратычнай партыі і Партыі камуністаў Беларускай, якія, па словах адказнага за правядзенне рэферэндуму намесніка старшыні БНФ Віктара Івашкевіча, не з'яўляюцца апазіцыйнымі.

Апазіцыя адводзіць сабе тры месяцы на правядзенне «народнага рэферэндуму». Галоўную задачу акцыі Віктар Івашкевіч сфармуляваў наступным чынам: «Трэба, каб маса актывістаў дэмакратычных партыяў пайшлі ад дзвярэй да дзвярэй, тлумачачы свой погляд на выбары»: чаму аб'яднаная апазіцыя замест удзелу ў выбарчым фарсе 15 кастрычніка абрала актыўны байкот.

Ёсць і яшчэ дзве задачы, якія стаяць перад «народным рэферэндумам». «Мы збіраем подпісы пад чатырма патрабаваннямі апазіцыі і АБСЕ, і тым самым аказваем пэўны ціск на міжнародныя арганізацыі ў плане барацьбы за дэмакратычныя ўмовы ўжо прэзідэнцкіх выбараў», — гаворыць В.Івашкевіч. I трэцяя мэта рэферэндуму – «стварыць аб'яднаную сістэму актывістаў, якія змогуць у патрэбны момант (калі будуць прэзідэнцкія выбары) сабраць неабходную колькасць подпісаў і распаўсюджваць агітацыйную прадукцыю».

Па сутнасці, «народны рэферэндум» абвяшчаецца апазіцыяй «генеральнай рэпетыцыяй прэзідэнцкіх выбараў, пастраенне войска ва ўмовах, максімальна набліжаных да баявых. Апрача таго, усе арганізацыі і партыі, якія прымуць удзел у актыўным байкоце, стануць яшчэ цесней працаваць. I закончыцца ўсё павінна стварэннем блока, які вылучыць адзінага кандыдата на прэзідэнцкія выбары», — заявіў Віктар Івашкевіч. Менавіта прэзідэнцкія выбары з'яўляюцца стратэгічнаю мэтай апазіцыі. Для яе не так ужо і важна, «будзе кворум на гэтых выбарах ці не будзе». Ва ўсялякім выпадку, гэта не з'яўляецца самамэтай. Самае галоўнае – не дапусціць прызнання палаты N2 міжнароднай супольнасцю і пакрысе завяёўваць плацдарм на прэзідэнцкія выбары 2001 года.

«Народны рэферэндум» працягнецца тры месяцы: верасень, кастрычнік і паслявыбарны лістапад. Чаму? Таму што менавіта пасля завяршэння выбарчай кампаніі і распачнецца бойка: прызнаваць ці не прызнаваць выбары. Апазіцыя ж не хоча губляць цэлы месяц: за гэты час можна перацягнуць на свой бок значную частку электарата, які вагаецца і не падтрымлівае ні ўладу, ні апазіцыю. Усе сабраныя подпісы будуць перададзеныя АБСЕ і іншым міжнародным структурам «як аргумент на карысць вялікай часткі беларускага народа, якая настойвае на выкананні чатырох умоваў».

«Народны рэферэндум» завершыцца ў лістападзе, максімум – у снежні. У снежні апазіцыя маркуе вылучыць і адзінага кандыдата на прэзідэнцкія выбары. Актыў апазіцыі атрымае месячны адпачынак, а пасля навагодніх святаў распачнецца ўжо прэзідэнцкая кампанія. ■

Канфлікт цяперашніх і былых

Рыгор БУЯН

Аб'яднаная грамадзянская партыя – партыя кансерватыўнага лібералізму — перажывае крызіс. I крызіс гэты – у адносінах паміж цяперашнім больш радыкальным кіраўніцтвам з кіраўніцтвам былым. Другая сесія 5 з'езда АГП, якая прайшла 3 верасня ў Мінску, засведчыла гэта вельмі яскрава.

Галоўная рэзалюцыя, прынятая абсалютнай большасцю дэлегатаў, – было пацверджанае рашэнне пра няўдзел «грамадзянаў» у выбарчым фарсе. Улада не выканала ні адно з чатырох умоваў АБСЕ; у дадатак да ўсяго выканаўчая ўлада сфармiравала спіс кандыдатаў у палату прадстаўнікоў, якіх абавязала мясцовую вертыкаль любымі сродкамі забяспечыць іх выбранне. Усе партыйцы, якія ідуць у «палату», павінны прыпыніць членства ў АГП; у адваротным выпадку на працягу 5 дзён лёс партыйцаў павінен вырашыць Палітсавет.

Між тым, канфлікт паміж цяперашнім і былым кіраўніцтвам АГП, які ўзнік на глебе стаўлення да выбараў, разросся да награжальных памераў. Ганаровы старшыня АГП Станіслаў Багданкевіч, які найбольш настойліва выступае за ўдзел у выбарах, звярнуўся да дэлегатаў з'езда, каб даказаць шкоднасць ідэі актыўнага байкоту.

Як бы там ні было, ні С.Багданкевіч, ні хто іншы не падаў заяву аб выхадзе з АГП з-за нязгоды з курсам партыі на актыўны байкот. Праўда, Уладзімір Навасяд, які вырашыў балатавацца ў «парламент», выйшаў з Палітсавета і Нацыянальнага выканаўчага камітэта, а таксама на два месяцы прыпыніў сваё членства ў партыі. Леанід Злотнікаў – таксама кандыдат у дэпутаты — выйшаў за АГП ужо даўно.

Так што, нягледзячы на «прагнозы» нядобразычлiўцаў, канфлікт паміж цяперашнім і былым кіраўніцтвам ліберал-кансерватараў да расколу ў Аб'яднанай грамадзянскай партыі не прывёў. ■

Жабрак-настаўнік – ганьба нацыі!

Леанід СІМАНАЎ

Пікет пад такім лозунгам быў выстаўлены 1 верасня каля помніка Уладзіміру Караткевічу ў Віцебску. Група маладых настаўнікаў пратэставала, паводле іх словаў, супраць «здзеклівай» зарплаты ў 15 – 20 тысяч рублёў і супраць «штрэйкбрэхераў» — састарэлых калегаў, для якіх і такія грошы — прыбаўка да пенсіі.

Па прызнанні пікетоўцаў, яны зайздросцяць сваім равеснікам, якія, таксама атрымаўшы вышэйшую адукацыю настаўніка – англійскай мовы, гісторыі, тэхнічнай працы, малявання, фізкультуры, былі вымушаныя перакваліфікавацца ў сакратарoў, прадаўцоў і барменаў. Затое цяпер за працу менш адказную, чым праца настаўніка, яны атрымліваюць па 150 — 200 тысяч рублёў.

2000 — 2001 навучальны год у школьнай сістэме аб'яўлены годам якасці. Але якасць адукацыі і галеча настаўніка — рэчы несумяшчальныя, сцвярджалі ўдзельнікі пікета. Вынік — 40 працэнтаў медалістаў гэтым летам не пацвердзілі ведаў пры спробе наступлення ў ВНУ, пры гэтым 15 працэнтаў медалістаў атрымалі «нездавальняюча». У адной толькі 40-й віцебскай школе — 38 другагоднікаў.

БелаПАН

У Мінску паставяць помнік Машэраву

Кірыла ПАЗЬНЯК

У Мінску, і без таго занадта засмечаным манументальнай савецкай спадчынай, улады плануюць узвядзенне новага помніка. У той час, як пра скульптурныя выявы Францыска Скарыны або Кастуся Каліноўскага, здаецца, забыліся назаўсёды, міністэрства культуры, Мінскі гарвыканкам і творчыя саюзы мастакоў і архітэктараў з 1 кастрычніка па 20 снежня абвясцілі конкурс на праект помніка кіраўніку БССР Пятру Машэраву.

Сваякі П.Машэрава замовілі было помнік аднаму з мінскіх скульптараў, але ў мінкульце, відаць, вырашылі, што гэта справа дзяржаўная і ўсё мае быць паводле ўсіх фармальнасцяў, а таму абвясцілі з гэтай нагоды цэлы конкурс. Усталяваць помнік мяркуецца на праспекце імя гэтага палітыка — альбо каля Палаца спорту, альбо каля крамы «Алеся». Спецыялісты, аднак, лічаць, што гэтыя месцы для высокага, у поўны рост, помніка будуць не зусім пасаваць з наваколлем, а адзінае, што калі і ставіць скульптурную выяву — дык толькі бюст. У любым выпадку ўзвядзенне манумента адбудзецца не раней за 2002 год. ■

Драматычная параза

Аляксей СТАЎСКІ

На жаль, не здолеў трапіць у 1/8 фіналу розыгрышу тэніснага адкрытага чэмпіянату ЗША лепшы беларускі тэнісіст Максім Мірны. У трэцім раўндзе ён у найдраматычнейшым паядынку, які доўжыўся больш за тры гадзіны, прайграў цяперашняму лідэру «Чэмпіёнскай гонкі АТП» (а значыць, лепшаму тэнісісту планеты) у пяці сэтах. Прычым у першых двух сэтах Мірны перамог, а трэці і апошні прайграў толькі на тай-брэку!

Тым не менш, трэба адзначыць, што нават выхад у 1/16 такога буйнога спаборніцтва, як адкрыты чэмпіянат ЗША (адзін з чатырох турніраў «Вялікага шлема») – ужо поспех для беларускага тэнісіста, які фактычна увайшоў у 32 лепшыя тэнісісты свету, займаючы пры гэтым толькі 50-ты радок у рэйтынг-лісце. Ды і дзякуючы маладосці Макса можна спадзявацца, што ягоныя вялікія перамогі не прымусяць сябе чакаць. ■

В союзном государстве России и Беларуси кризис

Агентство «Ю.С.НЬЮС» — специально для НАШАЙ СВАБОДЫ

«Еще не было такого отката в наших отношениях, как сегодня», — пожаловался Александр Лукашенко в свой день рождения гостившему у него в Минске лидеру российских коммунистов Геннадию Зюганову. Хотя в тот же день, 30 августа, президент России Владимир Путин позвонил белорусскому коллеге, чтобы поздравить его с 46-летием, и тогда таких резких слов А.Лукашенко не произносил.

Белорусский лидер опять вернулся к практике публичных заявлений на тему «царь хороший, бояре плохие», как это было во времена президентства Бориса Ельцина. «Путину не надо убеждать в том, что союз с Беларусью выгоден для России», — сказал А.Лукашенко по поводу телефонного разговора с президентом России, который, по его словам, является убежденным сторонником российско-белорусского сближения. Однако А.Лукашенко возмущен тем, что политическая воля президентов двух стран не выполняется – как он считает, «прежде всего по вине российского правительства».

Например, Минску весьма не понравилось решение правительства России о выходе из Бишкекского соглашения о безвизовом передвижении граждан стран СНГ внутри Содружества. Все договоры и декларации союзного государства Беларуси и России предусматривают координацию внешней политики. Поэтому в очередной раз обиженный А.Лукашенко заявил: «Если вы не советуетесь в силу каких-то амбиций, то хотя бы ставьте в известность». Он подверг открытой критике кабинет Михаила Касьянова: «Вся политика правительства России соткана из подобных постановлений».

Когда 8 декабря прошлого года был подписан Договор о создании Союзного государства Беларуси и России, в Минске была популярна такая шутка: «Это не Россия присоединяет к себе Беларусь, это Беларусь расширяет свои границы до Японии». Действительно, формально по логике российско-белорусского договора «большая семерка», лишь недавно ставшая «восьмеркой» из-за включения в нее России, должна превратиться в «девятку», так как Минск и Москва, согласно договору, равноправны и обязаны координировать свою политику.

Хотя А.Лукашенко пока еще не заявлял о своем желании принимать участие в саммитах «восьмерки», он ранее выдвигал идеи вроде создания геополитической оси Минск–Москва–Пекин. Правда, Россия и Китай эту идею не реализовали.

Минские наблюдатели давно заметили, что когда у Беларуси плохо обстоят дела на российском фронте, на западном направлении начинается потепление. В те же дни, когда он резко критиковал ситуацию с союзным государством, А.Лукашенко заявил: «Я очень хотел бы сближения с Западом. Но дело не в Беларуси. Мы никогда не отталкивали от себя Запад». Это очень интересное утверждение президента, который не раз называл NATO «монстром».

А.Лукашенко теперь пишет благожелательные письма Хавьеру Солане и обещает провести истинно демократические парламентские выборы. Он даже удовлетворен принятым в день его рождения в Вене решением общеевропейских организаций прислать не полноценных, а технических наблюдателей на выборы 15 октября. «Принятое решение сохраняет лицо и Европы, и Беларуси», — сказал А.Лукашенко.

Белорусского лидера даже не порадовало решение уже с 1 января 2005 года перевести Беларусь на российские рубли, а с 2008 года ввести общую валюту. Любопытно, что его заявления о кризисе в союзном государстве разделяют и некоторые чиновники в Москве. Так, государственный секретарь союзного государства Беларуси и России Павел Бородин сказал, что критика со стороны А.Лукашенко вполне оправдана и вполне соответствует действительности. «Слишком много вопросов находятся в стадии рассмотрения», — считает П.Бородин.

Депутат российской Думы, председатель комиссии по бюджету и финансам парламентского собрания Беларуси и России Владимир Никитин сообщил, что бюджет союзного государства за январь–август 2000 года исполнен только на 20% «и, скорее всего, будет провален». В.Никитин раскритиковал даже договор о союзном государстве, заявив, что в нем описан «механизм не построения союза, а разговоров о союзе». Только на 2%, по его данным, профинансирована союзная программа развития дизельного машиностроения (белорусские грузовики МАЗ комплектуются двигателями из Ярославля), а на 10% – программа «Союзный телевизор» (два белорусских завода телеаппаратуры в Минске и Витебске хотели скооперироваться с российскими заводами и отвоевать рынок у японцев и корейцев).

Белорусская сторона считает «главным тормозом» в реализации союзных программ министерство финансов России. Однако минские чиновники неофициально говорят, что для России, конечно же, важнее финансирование войны в Чечне, подъема подводной лодки «Курск» и ремонт Останкинской телебашни, чем какие-то дизельные двигатели, союзные телевизоры и вообще словесная интеграция с Беларусью. ■

ЮСТЫЦЫЯ

Сілівончык трапіў пад амністыю

Алег ГРУЗДЗІЛОВІЧ

Расійскі бізнесмен Анатоль Сілівончык выйшаў на волю з гомельскай турмы па амністыі. Ён заяўляе, што будзе дамагацца сваёй рэабілітацыі і пакарання тых, хто паклёпнічаў на яго.

З трох гадоў, да якіх прысудзіў Сілівончыка Светлагорскі суд, ён адседзеў крыху больш за год. Сілівончык добра сябе паводзіў у турме, атрымаў станоўчую характарыстыку і трапіў пад амністыю.

Нагадаю, вядомы расійскі бізнесмен і мецэнат, які ўклаў шмат грошай у рэстаўрацыю помнікаў беларускай культуры, Анатоль Сілівончык быў прызнаны вінаватым у арганізацыі беспрэцэдэнтнага захопу вёскі Мікалаеўкі Светлагорскага раёна курсантамі напалоўвайсковай школы «Беркут» з расійскага горада Сургута. Як высветліў суд, падчас гэтых падзеяў «беркутаўцы» здзекаваліся над жыхарамі беларускай вёскі, некаторых нават збілі. Таксама Анатоль Сілівончык быў прызнаны вінаватым у непадпарадкаванні міліцыі.

Анатоль Сілівончык, нягледзячы на высокае заступніцтва (а за яго, паводле некаторых звестак, прасіў патрыяршы экзарх Беларусі Філарэт), быў усё ж арыштаваны і асуджаны да трох гадоў калоніі.

І вось крыху больш чым праз год Сілівончыка выпусцілі. Ён ужо з'ехаў з Беларусі, але перад гэтым з ім удалося паразмаўляць па тэлефоне. Здзівіла, што былы вязень вельмі катэгарычна выказваўся на адрас беларускіх уладаў, з якімі толькі-толькі быццам палепшыў адносіны. Пра галоўную асобу пры ўладзе Сілівончык казаў, што яму да яго, Сілівончыка, далёка, што ён не дасць яму рады. Што ж тычыцца астатніх беларусаў, на думку Сілівончыка, яны збольшага заслужылі такога начальніка і будуць пакутаваць, пакуль не возьмуцца за розум. «У вас, як у аўтобусе: хто не сядзіць, той трасецца», — гэтак вызначыў парадкі ў Беларусі Анатоль Сілівончык.

Сілівончык упэўнены, што міліцыянты са Светлагорскага раёна сфальсіфікавалі супраць яго справу. «Да мяне ў калонію прыязджаў старшыня Мікалаеўскага сельсавета і прызнаваўся, што яго і сялянаў прымусілі даць супраць мяне паказанні. На самой справе нікога ў Мікалаеўцы не збівалі, я ім ужо царкву пачаў будаваць, там мяне дагэтуль вельмі паважаюць», — паведаміў Сілівончык.

Акрамя міліцыянтаў, дасталося ад мецэната беларускім суддзям і нават адвакатам. Мой суразмоўца быў упэўнены, што суддзі Беларусі працягваюць справу вядомага сталінскага ката Вышынскага, а калегія адвакатаў — гэта, паводле яго словаў, «таемны агент абвінавачвання». Тым не менш, Сілівончык збіраецца знайсці такіх адвакатаў, якія б дапамаглі яму рэабілітавацца і прыцягнуць да адказнасці ўсіх, хто на яго паклёпнічаў, у тым ліку журналістаў.

Напрыканцы бізнесмен сказаў, што не кідае шматлікія мецэнацкія праекты, калісьці распачатыя ў Беларусі. У прыватнасці, збіраецца і далей займацца рэстаўрацыяй Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра ў Полацку. Сродкі для гэтага ў яго ёсць. Пакуль ён сядзеў у турме, бізнес яго квітнеў і ўвогуле ўсё ішло добра, «як і мае быць у сапраўднага мужчыны». Сілівончык абверг звесткі, што нібыта ў турме карыстаўся нейкімі прывілеямі, меў нават сотавы тэлефон. «Турма — гэта добрая школа, і мне яна таксама не пашкодзіла, мяне там паважалі, але ніякіх прывілеяў у мяне не было, я б ад іх сам адмовіўся», — запэўніў Анатоль Сілівончык. Нягледзячы на гэтыя нядрэнныя ўспаміны пра вязьніцу, з'язджае ён з Беларусі з ахвотай. «У вас на волі горш, чым у турме», — пашчыраваў на развітанне вядомы мецэнат. ■

Потеря девственных иллюзий

Янина ВЕРИГО

К сожалению, в нашем обществе есть немало безжалостных сластолюбцев, способных обманывать доверчивых девушек и отнимать у них самое дорогое – девичью честь. А потом несчастные обманутые создания плачут о потере девственности и взывают к Богу, чтобы вернул им утрату. Но, увы, увы! И тогда они, прости Господи, мечтают о суровом отмщении.

Вот какие печальные образы вызывает гневное письмо, которое разослал в средства массовой информации Высший совет ЛДП. Не какая-то одна хорошенькая простушка, а целая либерально-демократическая партия оказалась в роли обманутой и брошенной девицы. Но кому доверилась эта полная жизненных планов партия?

«Либерально-демократическая партия во весь голос заявляет о вопиющих преступных нарушениях в Республике Беларусь Избирательного кодекса, о нарушении прав избирателя и человека...»

Прочитав эти слова, многие прольют слезы сочувствия. Только грубые люди будут душиться приступами циничного смеха, стараясь осмыслить содержание жалобы, а также имена адресатов, которые, по мнению ЛДП, помогут призвать к ответу или хотя бы вывести на свет преступных обманщиков: *«Руководителю КНГ ОБСЕ в Республике Беларусь господину Хансу-Георгу Вику, Представительствам международных и дипломатических миссий»*. Все люди доброй воли, конечно же, возмутятся, узнав о «нарушении прав избирателя». Вся мыслящая Европа должна знать, как обходятся власти с несчастной ЛДП, все европейцы содрогнутся от горя, когда их дипломатические представительства поведают о низком обмане, царящем в Республике Беларусь, этом медвежьем углу Старого Света? Ведь ЛДП, как жалуется председатель ее Высшего совета Сергей Гайдукевич, *«приняла самое активное участие в выдвижении своих представителей в участковые избирательные комиссии» (партия подняла для участия в комиссиях более 6 тысяч членов)*, а в ответ вместо благодарности столкнулась с яростным сопротивлением властей. В качестве примера назван Молодечненский сельский избирательный округ № 48, где в состав комиссий вошло 42 активных либерал-демократа. Власти решились скомпрометировать членов ЛДП, вывести их из состава комиссий. Весь вечер 31 августа и полночи 1 сентября милиция разносила повестки этим людям с вызовом в Молодечненскую прокуратуру.

То, что происходило в прокуратуре, по словам Гайдукевича, *«напоминало мрачные и трагические события 1937 года»*. В частности, вызванных расспрашивали, в каком году они вступили в ЛДП, кто пофамильно присутствовал на собрании в день приема, требовали членский билет, спрашивали фамилию и имя председателя партии, а также все известные о нем сведения и т. п.

К счастью, в отличие от упомянутого 1937 года пока что никого не сослали и имущество не национализировали. *«Цель одна – запугать, унизить, заставить написать заявление с просьбой освободить от обязанностей члена избирательной комиссии»*, — поясняет для г-на Вика и дипломатических миссий партийное письмо. — *«Началась самая настоящая травля кандидатов в депутаты, идут открытые угрозы об увольнении с работы... особенно нагло это происходит в Могилевской области»*.

Легко поверить, ведь всем известно, что Могилевская область – это, так сказать, вандея РБ. Поэтому все фибры моей души затронуло девическое потрясение председателя ЛДП тем, что *«это все происходит под сладкие заявления о честности, открытости грядущих выборов»*. Как женщина я искренне рада, что у С.Гайдукевича девственно простодушное, романтическое сердце, а то раньше я думала, что он заматерелый партработник, понимающий жизнь как бескомпромиссную борьбу за власть! Сколь возвышенно, сколь смело партия ЛДП ставит вопрос перед сильными мира об ответственности за обман: *«Требуем немедленных разъяснений Генерального прокурора, Центральной избирательной комиссии, Руководства государства»*. Как умно и тонко сформулировано – «Руководство государства». Не какое-то конкретное лицо, гарант чего-то. А широко: некий важный орган, может Совет Министров или Совет Безопасности. И весь Европейский Союз услышит пафос угроз, которыми завершается либерально-демократическое послание г-ну Вику и представительствам международных и дипломатических миссий: *«Ждите, ответ на Ваше творимое беззаконие будет, и это будет достойный ответ и вовремя»*.

Пусть ждут, трепеща от страха. Партия честно сказала: «Я не такая. Я жду трамвая». Партия поверила «сладким заявлениям», мечтала о половине мест в палате, о видах на будущую победу на президентских выборах, участвовала в «диалоге», а ее обманули. Подобно девушке честного поведения, она хотела создать крепкую семью с «руководством», а оно повело себя как пушкинский Донжуан, и теперь приходится скорбеть об утраченных иллюзиях. Надо надеяться, что хотя бы дипломатические миссии вступятся за девичью честь. ■

КОНКУРС

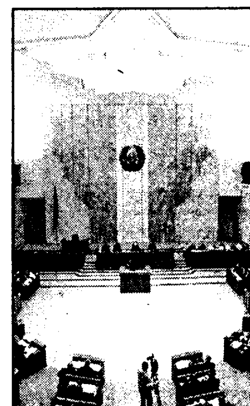
Жадаючых у «палату» ўсё больш

Рыгор БУЯН

Армія жадаючых патрапіць у палату прадстаўнікоў №2 павялічваецца штодня. Сакратар Цэнтральнай выбарчай камісіі Іван Ліхач спрагназаваў конкурс па 6-8 чалавек, а ў асобных акругах і да 10 прэтэндэнтаў на адно дэпутацкае крэсла. Да 480 ініцыятыўных групаў, зарэгістраваных яшчэ ў сярэдзіне жніўня, дадалося прыкладна столькі ж патэнцыяльных кандыдатаў у дэпутаты, вылучаных палітычнымі партыямі ды працоўнымі калектывамі. Па стане на 1 верасня ў акруговыя камісіі паступілі звыш 220 дакументаў ад партыяў на вылучэнне сваіх прадстаўнікоў кандыдатамі ў дэпутаты. Найбольшую актыўнасць праявілі дзве партыі, якія некалі называлі сябе апазіцыйнымі: Ліберальна-дэмакратычная – падала дакументы на 88 членаў са 110 вылучаных, Партыя камуністаў Сяргея Калякіна – 68 з 75 вылучаных. Камуністы-«чыкінцы» на дзень ведаў падалі дакументы на ўсіх прэтэндэнтаў, вылучаных з'ездам, — 31.

Ад працоўных калектываў у акруговыя камісіі паступілі дакументы на 153 чалавек. Астатнія вылучаліся шляхам збору подпісаў. І.Ліхач адзначыў цікавую акалічнасць: некаторыя патэнцыяльныя кандыдаты вылучаліся ў палату адразу і ад палітычных партыяў, і ад працоўных калектываў, і шляхам збору подпісаў. Авось і ўдасца пралезці ў «палату» – не так, дык так.

Такім чынам, на 1 верасня конкурс у палату складае ў сярэднім каля 8 чалавек на месца. Але ж рэгістрацыя кандыдатаў у дэпутаты закончылася толькі 4 верасня, а канчатковая колькасць жадаючых патрапіць у Авальную залу стане вядомая ў бліжэйшы дзень-два. Так што прагнозы Івана Ліхача наконт канкурэнтнай барацьбы за дэпутацкія месцы можна лічыць нават заніжанымі, таму што найбольшая актыўнасць, як заўсёды, праяўляецца ў апошнія дні. ■

Царква на продаж

Ірына СТАРЦАВА

На біржы ў Рыо-дэ-Жанейра будуць выстаўляцца на продаж акцыі каталіцкай царквы Бразіліі. Такім незвычайным шляхам рэлігійная дзеячы збіраюцца сабраць сродкі для дабрачыннага фонду ў дапамогу былым зняволеным, алкаголікам і сіротам.

Інвестары, што будуць набываць гэтыя акцыі, фактычна ахвяруюць свае сродкі царкве, бо адзіны прыбытак, які можна будзе атрымаць, – гэта падрабязная справаздача пра дзейнасць фонду, і ніякіх працэнтаў.

Зрэшты, прэзідэнт фондавай біржы падтрымаў ініцыятыву святых айцоў. Ён палічыў, што гэта дапаможа фондаваму рынку даць добры адказ на абвінавачванні ў скваплівасці. ■

Мілошавіч прайграе выбары?

Міхась КАРПОВІЧ

Прэзідэнт Югаславіі Слабадан Мілошавіч афіцыйна зарэгістраваны кандыдатам на наступныя прэзідэнцкія выбары, прызначаныя на 24 верасня. Гэта адбылося ў нядзелю, паведаміла радыё «Свабода».

Тым часам, ягоны асноўны супернік, Ваіслаў Каштуніца, якога падтрымлівае ўся аб'яднаная дэмакратычная апазіцыя Сербіі, працягвае набіраць ачкі ў перадвыбарчай гонцы. Сацыёлагі з Бялградскага інстытута палітычных ведаў сцвярджаюць, што В.Каштуніца можа прэтэндаваць на 52% галасоў выбаршчыкаў, а Слабадан Мілошавіч – толькі на 33%.

У пятніцу Ваіслаў Каштуніца выступіў у Бялградзе з асноўнымі палажэннямі сваёй праграмы. Ён заявіў, што будзе імкнуцца да вяртання Югаславіі ў сусветную супольнасць, у прыватнасці, да поўнавартаснага супрацоўніцтва ў рамках ААН і АБСЕ.

Тым не менш, вядома, як у краінах з таталітарнымі рэжымамі падлічваюць галасы выбаршчыкаў. Таму перамога кандыдата ад апазіцыі зусім не відавочная. ■

Тэлеграмаў больш не будзе

Ірына СТАРЦАВА

Нямецкая кампанія *Deutsche Telekom* паведаміла пра спыненне прыёму і адпраўкі любых міжнародных тэлеграмаў. На думку кіраўніцтва кампаніі, гэтая паслуга стала абсалютна нерэнтабельнай у эпоху факсаў і электроннай пошты.

І гэта сапраўды так. Як паведамілі эксперты, сёлета ў кампаніі было ўсяго 70.000 кліентаў на гэтую паслугу, а яшчэ летась (і пазалетась) іх было каля 1.700.000 чалавек. Яшчэ адным аргументам на карысць спынення знешніх тэлеграфных стасункаў стала істотная розніца ў кошце. Да прыкладу, тэлеграма ў 20 словаў каштуе ў Германіі каля 20 марак (амаль 10 долараў), факс – менш за марку, а электронная пошта – яшчэ менш. Сучасныя сродкі сувязі дазволілі дастаўляць інфармацыю хутчэй і прасцей, чым раней. Тэлеграмы сталіся больш неактуальнымі.

Тым не менш, кіраўніцтва *Deutsche Telekom* паведаміла, што для Беларусі, Расіі і Украіны будзе зроблена выключэнне. Гэта звязанае з тым, што ўзровень жыцця ў нашых краінах яшчэ вельмі нізкі, і таму далёка не кожны можа дазволіць сабе мець факс або электронную пошту. Так што для нас усё застаецца па-ранейшаму. Правда на жыццё пакуль пакінулі і ўнутрыгерманскім тэлеграмам – паштальёны *Deutsche Post* будуць спраўна разносіць іх. ■

Палёт пад мостам на перавернутым самалёце

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

У Літве чэмпіён свету па вышэйшым пілатажы Юргіс Кайрыс учыніў вельмі рызыкоўны пралёт пад мостам на перавернутым дагары самалёце. Такога не рабіў яшчэ ніхто. Паглядзець на смяротны трук прыехаў нават чэмпіён свету па аўтагонках *Formula 1* Міка Хакінен.

Падзея адбывалася ў Каўнасе. Напярэдадні Юргіс Кайрыс – сусветна вядомы пілот-каскадзёр – правёў прэс-канферэнцыю, на якой паведаміў, што збіраецца ўстанавіць сусветны рэкорд: праляцець на перавернутым дагары спартыўным самалёце пад пешаходным мостам імя караля Міндоўга. Гэты мост звязвае дзве часткі горада.

Для пералёту выкарыстоўвацца расійскі самалёт СУ-26. У прызначаны дзень побач з мостам сабраліся ледзьве не ўсе жыхары горада, а таксама шматлікія госці. Спярша Ю.Кайрыс учыніў просты пралёт пад мостам, не перакульваючы самалёт. Прасвет паміж вадой і металёвымі канструкцыямі моста, дарэчы, складае ўсяго 10 метраў.

Пасля пілот перавярнуў СУ-26 і зрабіў некалькі спробаў пралёту. У рэшце рэшт Ю.Кайрысу ўдалося паставіць сусветны рэкорд.

Калі ўсё скончылася, госцю з Фінляндыі Міку Хакінену ў якасці выключэння дазволілі пасядзець у кабіне пілота. Яму, відавочна, спадабалася. ■

Дарагі Біл, падкінь на камп'ютэры!

Ірына СТАРЦАВА

Міністэрства навукі і адукацыі Украіны падрыхтавала зварот да кіраўніка кампаніі *Microsoft* Біла Гейтса з просьбай прадаставіць дапамогу ў камп'ютэрызацыі ўкраінскіх школаў. Пра гэта паведаміў журналістам агенцтва РБК міністр навукі і адукацыі Украіны Васыль Крэмэнь. Па ягоных словах, аналагічны зварот ягонае ведамства рыхтуе і да кіраўніцтва Сусветнага банка. В.Крэмэнь зазначыў, што сумы ў 6,5 мільёнаў грывень (1,18 мільёна долараў), выдзеленай украінскім урадам на набыццё камп'ютэрнай тэхнікі, падключэння да інтэрнета і навучання настаўнікаў, яўна недастаткова. ■

Могилу будут дырявить

Виктор ТЕМНЫЙ

Воинский обычай гласит: нельзя оставлять тела погибших на месте их гибели. Если есть хоть малейшая возможность, мертвые должны быть погребены со всеми положенными почестями. И, как бы оправдываясь за свою беспомощность в операции по спасению АПЛ «Курск», высшее военно-политическое руководство России строит теперь планы по эвакуации тел погибших моряков из их братской могилы под серыми волнами Баренцева моря. Теперь это не только гражданский долг власти перед людьми, ее защищавшими, но и вопрос политического престижа.

Главный конструктор санкт-петербургского ЦКБ «Рубин» Игорь Спасский поведал, как, по его мнению, будет происходить извлечение тел из погибшей лодки. Для этого придется прорезать во всех помещениях лодки отверстия размером 1,5 на 0,7 метров, через которые глубоководные водолазы извлекут трупы. Браво, типично российский подход к задаче: с помощью кувалды и такой-то матери!

Представьте себе: на глубине 108 метров люди, одетые в тяжелые скафандры, вскрывают корпус лодки. А это вам не банка консервная, и даже не «Жигули»! Толщина прочного корпуса падводной лодки местами достигает нескольких сантиметров, и не стали, а в случае с «Курском» — легированного титана. Чем собираются пилить такие отверстия? Ведь газовым резакам этот материал поддается с большим трудом. И как определили необходимый диаметр эвакуационных отверстий? Да простят нам читатели страшные подробности: захлебываясь водой, человек умирает в агонии, а конвульсивные сокращения мышц придают телам невообразимые позы...

Еще одна опасность: радиация. Даже если пока дозиметры не фиксируют превышения фона, это ничего не значит. А вдруг погибших придется извлекать из реакторного отсека, где могут находиться поврежденные «котлы»? Пока застойная радиоактивная вода не проникает за обшивку корабля, но как только отсек будет вскрыт, водолаз неизбежно получит колоссальную дозу облучения. Конечно, существуют индивидуальные защитные комплекты, но они тяжелы и громоздки. Навешивать же противорадиационную «броню» на тяжеловодолазный скафандр представляется полным безумием.

Да и где взять водолазов, коли их не было на момент аварии? Конечно, российские спасатели пройдут стажировку на норвежском спасательном судне. Кроме того, в группе спасателей из трех человек будет и один норвежец. Но скажите Бога ради, многому ли можно научиться за две недели, отведенные на стажировку? И кроме того, сами норвежцы в корпус лодки не пойдут, будут страховать действия россиян из водолазного колокола. Как это понимать? Наверное, западные военные трезво оценивают степень опасности, которой подвергается водолаз при подобном способе действий.

И еще одно настораживает. Официальные источники утверждают, что подъем самой лодки будет осуществляться российской стороной без технического содействия Запада, но, возможно, при его финансовом участии. То есть: не хотите реактор под носом — гоните бабки, а мы уж сами разберемся. При этом никаких подробностей о способах подъема атомохода не сообщается — только сроки начала операции и примерная стоимость! Типа, президент в курсе, и того достаточно. А есть ли такой способ, коим можно поднять полностью затопленную субмарину водоизмещением 24 тысячи тонн? Конечно, англичанам удалось поднять немецкую эскадру, затопленную в Скапа-Флоу в конце Первой мировой войны, а там потяжелее кораблики были. Можно вспомнить и блестящую деятельность советской организации ЭПРОН, вернувшей РККФ не один корабль, в том числе и подводные лодки. Но во всех упомянутых случаях корпуса затонувших кораблей сначала герметизировались, затем продувались воздухом, и после этого буксировались к берегу. Но как обеспечить плавучесть субмарины, зияющей метровыми дырами? Этого пока не знает никто. ■

«Возьму в аренду «Мерседес». Президент»

Такое невозможно в Беларуси, но происходит в Латвии

Арминс ВИСМАНТС, агентство «Ю.С.Ньюс» (www.yusnews.com) – специально для газеты НАША СВАБОДА

Весь сентябрь президент Латвии Вайра Вике-Фрейберга будет ездить на арендованной автомашине, так как ее 9-летний «Мерседес-Бенц 500» находится на ремонте.

Латвийский президент только что вернулась из отпуска, который она по приглашению украинского коллеги Леонида Кучмы провела в Крыму. «Чтобы госпожа президент могла из своей юрмальской резиденции приехать в свою рабочую резиденцию в Рижском замке, нужно арендовать автомобиль», — рассказала журналистам пресс-секретарь президента Латвии Айва Розенберга.

Дело в том, что постоянный служебный автомобиль главы латвийского государства 1991 года выпуска находится на ремонте в ООО «Доминикс» – у официального дилера концерна «ДаймлерКрайслер» в Латвии. Фирма, видя техническое состояние часто ломающегося президентского лимузина, предложила бесплатно предоставить в аренду «Мерседес» на 7 лет новее.

А.Розенберга сообщила, что, пока президент Латвии будет ездить во взятой напрокат машине, ее канцелярия будет решать «автомобильную проблему президента, чтобы обеспечить ей нормальные условия работы». По мнению газеты «Ригас балсс», единственным выходом может быть покупка новой автомашины, однако, как сказала А.Розенберга, «в бюджете деньги на покупку нового автомобиля не предусмотрены, их нужно запрашивать отдельно».

На дверцах президентского «Мерседеса» серого цвета уже давно имеются вмятины, которые появились, когда главой государства был еще Гунтис Улманис. Еще тогда возникла идея купить президенту Латвии новую машину, но официально такое предложение сделано не было. А в прошлом году главный «Мерседес» Латвии сбил в соседней Литве корову, что, конечно, не улучшило техническое состояние машины. По данным агентства «Ю.С.Ньюс», за два последних месяца автомобиль президента находился в ремонте 5 раз, что потребовало примерно 2 тысячи латов (около 3.300 долларов) из бюджета президентской канцелярии. Личного автомобиля у В.Вике-Фрейберги нет.

В 1999 году канцелярия президента Латвии уже запрашивала средства на покупку нового бронеавтомобиля в размере 90 тысяч латов (150 тысяч долларов). Но по причине сложного состояния бюджета деньги не были выделены. В адрес президента тогда прозвучали упреки в прессе в связи с тем, что она думает о новом автомобиле, когда в стране напряженное финансовое положение. ■

НЯМІГА

Вінаватыя ў «шведскай Нямізе» асуджаныя

Паліна СЦЕПАНЕНКА

29 жніўня 2000 г. у Швецыі, у горадзе Гётэборг вынесенае судовае рашэнне па справе чатырох чалавек, якія 30 кастрычніка 1998 года падпалілі дыскатэку. У пажары загінулі 63 маладыя чалавекі ўзростам ад 14 да 20 гадоў, 250 атрымалі апёкі і траўмы розных ступеняў цяжкасці. За дапамогу следству дзяржава паабяцала тры мільёны шведскіх крон (каля трохсот тысяч долараў). У выніку злачынцы былі знойдзеныя – хлопцы іранскага паходжання, якія прыехалі ў Швецыю са сваімі бацькамі на пачатку 90-х гадоў.

29 жніўня гэтага года суд прызнаў усіх чатырох вінаватымі. Увечары 30 кастрычніка 1998 года яны хацелі прайсці на дыскатэку без квіткоў, адмаўляліся плаціць. Калі з гэтага нічога не атрымалася, вырашылі «сапсаваць вечарынку», праз чорны ўваход кінулі ў будынак падпаленую паперу. Пачаўся пажар. Падчас следства падпальшчыкі настойвалі на тым, што «не хацелі ахвяраў» і «не думалі, што могуць загінуць людзі». Маладых іранцаў абаранялі вельмі вядомыя ў Швецыі адвакаты, якія сцвярджалі, што іх падабаронныя не мелі плана наўмыснага забойства. У выніку 21-гадовы малады чалавек, які прызнаўся, што менавіта ён сваімі рукамі падпальваў паперу, атрымаў 8 гадоў турэмнага зняволення. Яшчэ двое (21-гадовы і 19-гадовы), якія не прызналі сваю віну, асуджаныя на 7 гадоў. Тры гады прымусовага «псіхічнага лячэння маладых злачынцаў» атрымаў той 19-гадовы хлопец, які першым прызнаў свой удзел у злачынстве і выступіў у якасці сведкі.

Такі прысуд лічыцца па шведскіх законах вельмі суровым пакараннем для людзей маладога ўзросту. Але і падпал з ахвярамі лічыцца ў Швецыі адным з самых жахлівых злачынстваў. Не выключаная магчымасць, што прысуд будзе абскарджаны ў Вярхоўным судзе.

Судовы працэс над затрыманымі пачаўся вясной 2000 года, у ім прыняло ўдзел шмат людзей – каля 300 сведкаў і 250 сваякоў загінуўшых.

Па матэрыялах Праваабарончага цэнтра «Вясна»

Белорусский черный пиар

Константин СКУРАТОВИЧ

С началом избирательной кампании все вдруг заговорили о «грязных» технологиях, о необходимости борьбы с ними, потому что они дают незаслуженные, добытые нечестным путем преимущества одного кандидата над другим.

Отдельные ретивцы утверждают, что «грязных» технологий в Беларуси раньше не было. И это при том, что дефиниция «политика – грязное дело» появилась вместе с первым политиком». А уж у нас грязи (Беларусь извечно страна болот) всегда хватало за глаза. Ведь что такое практикуемые до сих пор нашими гражданами анонимные доносы друг на друга, если не «грязные» технологии, или, как теперь принято говорить, черный пиар.

Так и хочется спросить, чем же занималось КГБ? До перестройки и гласности, понятно, компромат хранился в сейфе и извлекался, когда было необходимо, чтобы «сложилось мнение». А после объективка на каждого «неформала» зачитывалась на партхозактивах всех уровней. Сидишь, бывало, и слушаешь, что N пьянствует, M с женой не живет, а L без разницы с кем жить, с женой, любовницей или любовником.

Чего-чего, а опыта «грязных» технологий у нас за глаза. Помните, как на президентских выборах у одного из кандидатов в президенты штаб противной стороны отыскивал еврейские корни, а своего кандидата представил спасителем евреев в годы войны. А третий обещал хлеб и молоко. А четвертый, вообще, устроил покушение на себя любимого. Что это, если не грязь?

Но в прежние времена такие приемы назывались не пиаром, а манипулятивной пропагандой. Приемы у нее различные, но всегда такая пропаганда избегает объективности. Например, когда требуется поднять боевой дух у солдат перед наступлением, начальство заявляет, что для победы нужен один десантный полк и одна ночь времени. А чтобы не впадала в панику солдатская родня, СМИ говорят о незначительных потерях с «нашей стороны» и огромных — у противника.

По мнению французского психолога Густава Ле Бона, которого рэйхсминистр пропаганды Геббельс считал лучшим мастером манипулирования и своим учителем, толпа думает образами. Вовлекаемый в ассоциативную цепочку первый образ вызывает в памяти серию других образов, не имеющих никакой связи с оригиналом. Толпа вряд ли способна отличать субъективное от объективного. Люди воспринимают только реальные образы, обусловленные их опытом, хотя чаще всего они имеют очень косвенное отношение к наблюдаемому факту.

А вот мнение Гитлера из «Майн кампф»: «Вся пропаганда должна быть популярной, и ее интеллектуальный уровень должен быть приспособлен к тому уровню, которым владеет большинство тех, кому эта пропаганда адресована. Таким образом, чем для большей массы она предназначена, тем более низким должен быть ее интеллектуальный уровень... Люди в огромном большинстве очень феминистичны по своей природе и в отношениях действительности и трезвые рассуждения определяют их мысли и поступки в намного меньшей степени, чем эмоции и чувства».

Гитлер был популистом, он говорил немцам поэтическую правду, внушающую надежды на скорое и быстрое изменение в лучшую сторону всего строя жизни, на избавление от национального унижения. Он обещал немцам то, чего они страстно хотели. Лукашенко был популистом и действовал точно так же: обещал белорусам то, чего им больше всего не хватало. А в итоге они стали делать то, что было выгодно власти, а дефицит нужного им стал еще большим. Поэтому манипуляции должны идти по нарастающей. Ведь какую цель ставят, когда называют политических противников «отребьем»?

В советские времена принято было критиковать поп-культуру за примитивизм и бездуховность. Но эта критика, по меткому замечанию Б.Шкловского, ничего от этого не теряла в своей популярности, потому что отвечала эстетическим запросам большинства. В том смысле что соответствовала своему назначению массовой, предпочитаемой большинством народа (от лат. *populus*– народ). Поэтому «Анжелика» супругов Голон по популярности побивала все произведения советских писателей-народников.

Нынешняя власть в выборе технологий себя не ограничивает, ресурсы не считает и никого к ним не подпускает. Разве 100 долларов, выделяемые на избирательную кампанию нынешним кандидатам, это не черный пиар?

А многие из них обвиняют Лукашенко в популизме, утверждают, что они никогда до него не опустятся. Мне это безразлично, но грустно от того, что шансов у них нет. А когда я слышу, что N баллотируется в парламент, чтобы заниматься экономическим просвещением масс, вполне понимаю, что N как политик умер еще до рождения. Не просветительством надо заниматься, а бороться за власть, чтобы иметь возможность сделать народу больно, чтобы вылечить его. Просветителей у нас полно и без политиков. ■

Лучше песни за столом, чем такие выборы!

Размышления у подъезда

Людмила ГРЯЗНОВА, депутат Верховного Совета 13-го созыва, член оргкомитета Хартии'97

Говорят, что хороший сосед лучше дальнего родственника. Мне посчастливилось иметь добрую соседку – пожилую, одинокую женщину. Деревенской девчонкой пережила она войну, освоила портняжное дело и долгие годы проработала, склонив голову над швейной машинкой. Никогда чужого не брала, экономила заработанные копейки и как могла помогала своим близким – двоюродным внукам и соседям по дому.

Наша дружба с ней началась с того, что она приютила мою двухлетнюю дочку, захотевшую поиграть в беглянку. После этого случая соседка стала для меня настоящей палочкой-выручалочкой: и ребенка присмотрит, и квартиру покараулит. За десять лет никогда ни в чем не отказывала.

Помню, как она внимательно слушала трансляцию с заседаний Верховного Совета 12-го созыва, следила за выступлениями Лукашенко. Нравился он ей, казался борцом за справедливость. Конечно, на президентских выборах проголосовала за него.

Но год назад она стала уставать от речей избранного и жаловаться на свою жизнь. Припомнила мои слова против Лукашенко. И вот теперь спрашивает, что делать ей с выборами в палату – идти голосовать или нет. После того, как ее пенсия скукожилась до десяти долларов, а цены подпрыгнули в поднебесье, после того, как основным источником пропитания стал сбор бутылок, моя простодушная соседка готова послушать и оппозиционное мнение.

Конечно, говорю я ей – на эти выборы ходить не надо. Нужно выборы в палату бойкотировать. При Лукашенко не один парламент не может быть самостоятельным. Верховный Совет 13-го созыва он разогнал. Депутатов уволил с работы, а кто сопротивлялся диктату, лишил жизни. Карпенко умер. Гончар исчез. Не может он нормально разговаривать с оппонентами, понимает только силу. Палату представителей, куда назначил своих депутатов, держит при себе так, чтобы она не рыпалась. Против него палата не выступает, говорит, что велено, интересы народа не защищает. К тому же депутатов не видно, не слышно. По телевизору показывают только самых льстивых, у кого нет собственного мнения и достоинства. При нынешних порядках назначат в новый парламент тех, кто нужен власти. Для отвода глаз и успокоения местной и зарубежной общественности запустят несколько оппозиционеров, которые ничего в стенах Овального зала не изменят. Дурная бесконечность продолжится.

Что будет иметь от этих выборов моя добрая соседка? Она будет иметь прежнего президента Александра Григорьевича – и на долгие годы. С новой палатой, за которую якобы проголосует народ, куда войдут для отвода глаз несколько деятелей оппозиции, выборы в которую пройдут под наблюдением западных контролеров, он станет полноценным президентом. Не таким, как сейчас. С нынешней палатой представителей, куда депутаты назначены указом, он таковым не считается. Другие президенты в гости его не приглашают (только славянские «друзья») и к нам не приезжают. Сегодня с такой перспективой моя соседка не согласна. Один раз обожглась, вновь такую же ошибку совершать не хочет.

Может ли она надеяться, что пенсия у нее вырастет? Как будто в парламент придет много умных голов, уж они-то заставят Александра Григорьевича увеличить пенсии. Но они и не заставят, и ничему не научат его. Не тот танцор, необучаемый. Всем ноги отдавливает в лучшем случае, а в худшем – еще более важные органы. А как он руководит страной, бедные пенсионеры уже убедились за шесть лет на собственном здоровье. Ни рыбки, ни фруктов, ни белков, ни витаминов они не получают, как прописывает врач. Поэтому хиреют, болеют и завидуют литовским и польским ветеранам труда, которые пенсию считают сотнями долларов. Не хочет известный борец за справедливость вести страну за цивилизованным миром – не дает людям заработать, а пенсионерам получать нормальные пенсии.

Может ли моя соседка надеяться на то, что все будет тихо и спокойно в Беларуси, никто не будет погибать в «горячих» точках и в обрушившихся подъездах? То, последнее, за что держатся многие наши люди – «лишь бы не было войны» – под большой угрозой при нынешнем президенте. Сколько раз уже пытались создать союз двух государств – России и Беларуси. Но Запад при этом округлял глаза и делал вежливое замечание: союз не действителен, его подписывает президент, не имеющий настоящего выборного парламента. Если выборы состоятся, если оппозиция в них будет участвовать, если приедут западные наблюдатели на выборы, то Лукашенко может смело подписывать союзный договор. И не только подписывать, но и голосами депутатов (за минусом десятка) ратифицировать. Никто в мире глаз уже не округлит и не выразит дипломатической озабоченности по поводу исчезновения независимого белорусского государства. Нашим хлопцам придется идти в российскую армию. Россия постоянно участвует в военных конфликтах, воюя с другими народами. Поедут бедненькие наши Янки и Алеси в Чечню или куда еще, станут там пушечным мясом и будут возвращаться, как российские Вани и Пети, домой в виде груза номер «двести». А могут и не вернуться, если окажутся в самой современной, напичканной секретами субмарине, потерпевшей катастрофу на очередных учениях. Что такое война, россияне уже почувствовали. Взорванные дома и подземные переходы, цинковые гробы и море материнских слез – для них это не просто телевизионные картинки. Неужели и нам это нужно? Неужели одного испытания, посланного Чернобылем, нам мало? Поэтому и не хочет моя добрая соседка союза с Россией, боится взрывов и катастроф, которые могут оказаться здесь, в Беларуси.

Не буду объяснять своей пожилой соседке, что целый год две стороны – оппозиция и президентская власть – пытались при посредничестве западных дипломатов договориться об условиях выборов в парламент. Ей сложно разобраться в этих условиях. Скажу только, что порядочные люди так не поступают, не прогоняют посредников, не подменяют подлинную оппозицию угодными людишками, не превращают переговоры в спектакль для дураков, как поступил известный борец за справедливость.

Сегодня не верит ему моя добрая соседка. Прислушивается к моему мнению. По-другому помочь я ей не могу. Холодильник не наполню, может быть раскрою глаза и подскажу, что делать– на эти выборы не ходить. ■

ЧУЖЫ ВОПЫТ

Франция снижает ряд налогов

В общей сложности на 120 млрд. франков (примерно 18 млрд. долларов) будут сокращены в 2001—2003 годах налоги во Франции. Программа предусматривает общее сокращение подоходного налога, налогов компаний на прибыль, уменьшение поборов на некоторые виды нефтепродуктов и полную отмену налога для автовладельцев. Все это стало возможным благодаря ускорению темпов экономического роста, появлению в казне незапланированных избытков денежных средств и уверенности в сохранении нынешней благоприятной конъюнктуры в течение длительного периода. По словам Л.Фабиуса, сокращение подоходного налога коснется 94% налогоплательщиков, отчисления которых в казну снизятся в среднем на 10%. В абсолютных цифрах речь идет об уменьшении выплат по этой статье примерно на 45 млрд. франков. Чем выше доход семьи, платящей налоги, тем больше будет сокращение этих выплат в процентном отношении. Одновременно на 10% в среднем снижаются налоги, которые выплачивают фирмы и компании. Сокращаются налоги на мазут, используемый для отопления домов, а также выплаты граждан в специальный социальный фонд. Однако самой популярной мерой станет полная отмена налога на автовладельцев, которая была введена в 1956 году как временная мера. Эта статья ежегодно приносила французской казне 12 млрд. франков. ■

Труд президента ценится невысоко

В результате постоянного роста разрыва между высокими и низкими зарплатами доходы руководителей американских предприятий сейчас в среднем в 475 раз превышают доходы рабочих и в 62 раза – оклад президента США. Эти данные приведены в докладе, подготовленном экспертами американского Института политических исследований и Ассоциации за справедливую экономику. Согласно их подсчетам, доходы руководителей предприятий за последние 10 лет выросли в шесть раз, тогда как средняя зарплата рабочих, которая составляла в прошлом году 23.753 доллара в год, увеличилась всего на 32%. В 1960 году средний доход руководителя предприятия превышал оклад президента в два раза. Сегодня он превышает его в 62 раза. ■

3 верасня: Косткі продкаў – на сметнік

Свята пісьменства рыхтуюць малапісьменныя. Так было ў старажытным Заслаўі

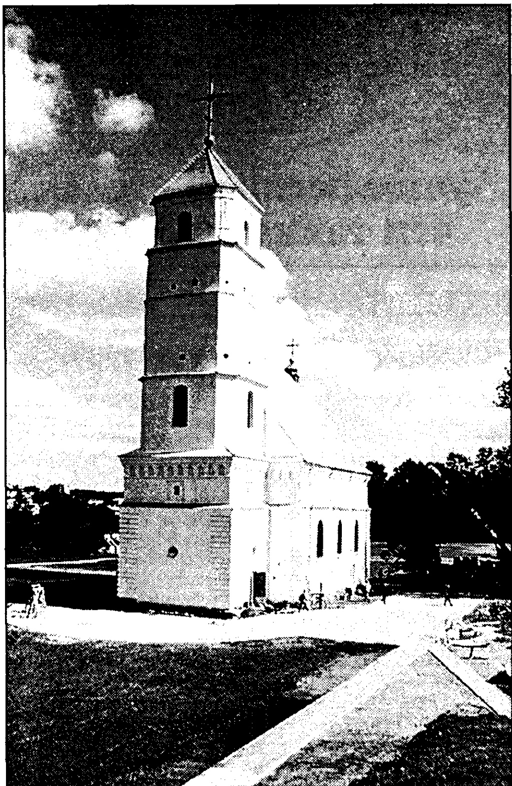
Таццяна АНТОНАВА-МЕЛЬЯНОВІЧ

Свята беларускага пісьменства ладзіцца ў нашай краіне ўжо сёмы раз. У папярэднія гады цэнтрамі яго правядзення былі Полацк, Тураў, Навагрудак, Нясвіж, Орша, Пінск. Усе гэтыя старажытныя асяродкі нацыянальнай культуры звязаныя з імёнамі славутых асветнікаў і першадрукароў: Еўфрасінні Полацкай, Францыска Скарыны, Кірылы Тураўскага, Сымона Буднага, Васіля Цяпінскага, Пятра Мсціслаўца, Лаўрэнція Зізанія...

Міхаіл Мясніковіч цалуе хлеб

Для папулярызацыі духоўнай спадчыны нашага народа такое свята, канешне ж, магло сыграць сваю вельмі станоўчую ролю. Але змест свята патроху стаў трансфармавацца ў адпаведнасці з новымі дзяржаўнымі прыярытэтамі. Ідэю незалежнасці замянілі ідэяй інтэграцыі і не зусім зразумелага славянскага адзінства. А ў асноўным усё працягвалася па схеме: па пэўным маршруце падчас правядзення мерапрыемства выпраўляецца навукова-творчая экспедыцыя «Дарога да святыняў» у складзе вядомых прадстаўнікоў беларускай інтэлігенцыі; упарадкуецца месца правядзення свята, куды з'язджаюцца са сваёй прадукцыяй выдавецтвы, што фінансуюцца з дзяржаўных крыніцаў; выступаюць перад прысутнымі госці і гаспадары, расказваецца аб дасягненнях у галіне кнігадрукавання і друку.

Заслаўе. Замчышча. Былы кальвінскі збор, дзе служыў прапаведнікам Сымон Будны. Зараз Спаса-Прэабражэнская царква

У Заслаўі, відаць, увогуле вырашылі правесці грандыёзны фэст – так, каб уразіць да немагчымасці славянскіх братоў і сёстраў, што задзейнічаны на ніве пісьменства.

Жыхары Заслаўя цярпліва сачылі за дзеяннямі рабочых брыгадаў, прысланых з розных раёнаў вобласці на «чыстку» старажытнага, але занядбанага горада. Яны шчыравалі па ўсім Заслаўі: праводзіліся новыя камунікацыі, пашыралася дарога, рамантаваліся дахі, фасады, франтоны. Пра якасць, дарэчы, гаворка не ішла. «Для гасцей Заслаўя будуем, а не для вас», – нярэдка можна было пачуць. (Вось і атрымалася, што зверху прыгожанькі дамок, а калі ідзе дождж, вада па дымаходу цячэ ўнутр.) Апошнюю ноч перад святам работа кіпела аж да світанку. Затое ў ранішнім тумане Заслаўе – калыска беларускай культуры і праваслаўя – паўстала казкавым гарадком. Адрамантаваная пасля пажару выглядае як навенькая Спаса-Прэабражэнская царква. Касцёл на плошчы, так здаецца з першага позірку, яшчэ не кранула рука рэстаўратара, але пабудова абнесеная плотам і на ёй для цікаўных напісана «Ідзе рэстаўрацыя», дарога ад станцыі і ўся цэнтральная плошча выкладзеныя пліткай.

– Колькі ж магла каштаваць дзяржаве гэткая грандыёзная акцыя, як сёлетняе свята беларускага пісьменства, – пацікавілася я ў прадстаўнікоў Дзяржкамдруку рэспублікі.

– Цяжка сказаць... – разгублена развялі яны рукамі, – напэўна, нямала.

Заінтрыгавалася гэтым «нямала», я вырашыла даведацца, «што па чым» у Заслаўі. Кніжка «Памяць», што цалкам прысвечаная Заслаўю і яго гісторыі, напрыклад, каштуе шэсць тысяч. Зразумела, што набыць яе – не па кішэні для шараговага дзяржаўнага служачага. Зарплата навуковых супрацоўнікаў Заслаўскага гісторыка-культурнага запаведніка складае ўсяго 20–30 тысяч рублёў, настаўнікаў 30–40, столькі ж атрымліваюць журналісты большасці дзяржаўных выданняў. Так што мець ва ўласнай бібліятэцы патрэбную кнігу будзе цяжкавата. Амаль увесь яе невялікі тыраж – 2,5 тысячы экземпляраў, відаць, застанецца ў Заслаўі.

Затое гутарка з былым галоўным архітэктарам Заслаўя, які цяпер працуе начальнікам УКСа свайго горада і ўзначальваў работы па яго ўпарадкаванні, Генадзем Жлабовічам атрымалася надзвычай змястоўнай.

– Зверху нам быў спушчаны праект добраўпарадкавання горада, падпісаны ўсімі дзяржаўнымі чыноўнікамі, як гэтага патрабуе пратакол. Згодна з ім, пашыраючы на два метры дарогу, мы мусілі спілаваць старыя дрэвы ля касцёла, побач з ім знесці драўляны дамок, аўтэнтычны амбар, што з'яўляецца помнікам драўлянай архітэктуры XIX стагоддзя, а таксама знесці будынак Дома культуры, у выніку чаго знішчаны падмурак палаца Глябовічаў. Я быў супраць гэтага варварства, што здзяйснялася на маіх вачах. Я пратэставаў, нагадваў, што закон забараняе так абыходзіцца з помнікамі на тэрыторыі запаведніка.

З пратэстамі былога архітэктара не палічыліся тыя, хто камандаваў парадам. У нас ёсць законы, неабавязковыя для выканання. У дзяржаве існуе спецыяльны спіс асобаў, якім дазволена не выконваць закон у імя нейкіх вышэйшых мэтаў. Спаса-Прэабражэнская царква цяпер стаіць, нібы тая сіраціна на голым пляцы. А раней да царквы вяла цудоўная алея, быў парк... Падняцца на валы, што абкружаюць царкву, цяпер проста. У адпаведнасці з тым «геніяльным» праектам зробленыя каменныя прыступкі. Кажуць, што ў «камандзіраў нарада» было імкненне «разабрацца» ўвогуле з валамі, убраць іх, як і падмуркі старажытнай брамы, што вялі да палаца князёў.

Пачуўшы аб напалеонаўскіх планах па добраўпарадкаванні Заслаўя да свята пісьменства, сюды тэрмінова выехаў археолаг Ю.Заяц, які доўгі час займаўся тут раскопкамі. Парады і пратэсты вучонага былі таксама праігнараваныя.

...Набажныя цёткі, што забіліся ў гэты цёплы дзень у касцёл і аб нечым сваім малілі Матку Божую і Ісуса, спачатку не хацелі адказваць на маё пытанне, мабыць, нечым былі моцна абражаныя. Толькі адна старая са слязамі паведаміла, што пасля работ па пашырэнні дарогі ля касцёла супрацоўнікі запаведніка сабралі некалькі мяхоў чалавечых костак. Гэта значыць, што рабочыя «ўспаролі» магілы XIII-XVIII стагоддзяў ля касцёла. Дадам, могілкі гэтыя былі зафіксаваныя археолагамі, спецыялісты ведалі пра іх існаванне і тым не менш дазволілі іх знішчэнне. На юрыдычнай мове гэта кваліфікуецца як злачынства.

Пасля ўсяго пачутага непрыемна было ўдзельнічаць у свяце пісьменства, слухаць выступы з імправізаванай трыбуны пра неабходнасць вяртання да духоўнасці, да вытокаў, пра абавязак бараніць сваю гістарычную спадчыну.

...Непадалёку ад плошчы з разбуранымі могілкамі піў, еў, спяваў, весяліўся народ, мабыць, і не ведаючы, у якую гісторыю ён у чарговы раз трапіў. Чароўную аўру горада так лёгка разбурыць. І зроблена гэта ў юбілейны для хрысціянскага свету год. Сапраўды, ёсць нагода задумацца: «хто мы, такія?», «Чаму з намі гэткае можа вытвараць нашае «начальства»?» ■

3 верасня, Заслаўе. Свята беларускага пісьменства. Паказальныя выступленні

На полі Крапівенскім

Зміцер БУЛАЙ

Культурна-асветніцкі цэнтр імя Уладзіміра Караткевіча рыхтуе святочныя мерапрыемствы ў гонар славутай Аршанскай бітвы. Сёлета святкаванне прызначанае на суботу, 9 верасня, і, па традыцыі, мусіць адбыцца на тым самым Крапівенскім полі, адкуль «слава Оршы» пракацілася па ўсёй Еўропе. Таму гасцінныя аршанцы запрашаюць у гэты дзень да сябе ўсіх, каму неабыякавае мінулае Беларусі.

Дадзеная традыцыя мае даўнюю гісторыю. Ужо дзевяць гадоў прайшло з той пары, калі Андрусь Мельнікаў і Алесь Пушкін усталявалі крыж ля дарогі, крыху не даходзячы да Крапівенскага поля, а потым самі доўгі час шуткавалі, што «нашая слава стаіць, як той крыж, ля дарогі!..»

З той пары шмат чаго адбылося: і ўрачыстая прысяга на вернасць Бацькаўшчыне ў 1992-м, і карэнная змена дзяржаўнай палітыкі ў адносінах да нацыянальнай славы ў 1995 годзе, пасля чаго святкаванне было негалосна на нейкі час забароненае. Гэта А.Лукашэнка заявіў аб сабе і сваім беларусканенавісніцтве.

Але традыцыя не спынялася. У 1998 годзе прысутнічала ўсяго 13 чалавек, а ў 1999 – ужо каля дзвюх соцень.

Сам прысутнічаў там у мінулым годзе ўпершыню. Крапівенскае поле дае моцныя, незабыўныя ўражанні. На досвітку, калі прыдаць сваім думкам крыху фантазіі, можна ўявіць сабе, як вось тут у гэткі самы час перапраўлялася конніца Астрожскага. А вось тут схавалі ў асадзе гарматы, рыхтуючы пастку маскалям. Можна ўбачыць слаўнага гетмана Астрожскага на ўзгорку, на белым кані. Ён прыклаў да сваіх вачэй руку і праз чорныя, кусцістыя бровы пазірае на поле, дзе хутка павінна пачацца бітва.

Сёлета, як было сказана вышэй, Аршанскі цэнтр імя Уладзіміра Караткевіча ладзіць сцэнар святкавання. Спачатку – рыцарскі турнір, на які збіраюцца прыехаць рыцары з клуба Арыны Вячоркі з Мінска, незалежныя «Ваўкі» з Наваполацка, а таксама рыцарскія суполкі з Магілёва і Бярэсця.

Пасля гэтага ксёндз аршанскага касцёла св.Язэпа айцец Яраслаў адслужыць імшу па загінуўшых падчас Аршанскай бітвы і ў барацьбе за вызваленне Беларусі. Неаднаразова правесці аналагічнае богаслужэнне запрашаліся і святары Рускай праваслаўнай царквы. Але арганізатары атрымлівалі толькі маўчанне ў адказ. Але будзем спадзявацца, што ў хуткім часе лёд недаверу будзе растоплены і святары маскоўскай кангрэгацыі з'явяцца на Крапівенскім полі.

Пасля імшы выставу сваіх работ правядзе Алесь Пушкін. Цяжка сказаць, чым яго карціны такія небяспечныя. Але ўлады забаранілі іх паказ у гэтым годзе ў Навагрудку падчас рыцарскага турніру, прысвечанага 600-й гадавіне Грунвальдскай бітвы.

А ўсю ноч будуць спяваць беларускія барды. Ужо запрошаныя **Андрусь Мельнікаў, Віктар Шалкевіч, Зміцер Бартосік, Вольга Цярэшчанка і іншыя. Сумаваць не давядзецца.**

Тых, хто жадае зрабіць цікавую вандроўку ў мінулае дый проста добра правесці час, у 15.15 9 верасня 2000 года на чыгуначным вакзале ў Оршы будзе чакаць аўтобус. Просьба пры сабе мець ежу, цёплае адзенне і наметы на выпадак дажджу. Вечар пад зоркамі ў беларускім асяродку будзе незабыўным. А раніцай 10 верасня ў 10.30 усе будуць дастаўленыя назад на чыгуначны вакзал. **Удакладненні можна атрымаць у арганізатараў па тэлефонах: 8 (02161) 5-25-40 і 8 (02161) 4-47-07.** ■

Святлана Алексіевіч: «Я пішу сваю гісторыю краіны-утопіі»

«У вайны – не жаночае аблічча». «Апошнія сведкі». «Цынкавыя хлопчыкі». «Зачараваныя смерцю». «Чарнобыльская малітва»... Гэтую апошнюю дакументальную кнігу Святланы Алексіевіч ва ўсім свеце выдаюць ужо некалькі гадоў, а на радзіме і па-беларуску яна з'явілася толькі днямі – яе выдаў грамадска-літаратурны фонд «Гронка».

Другой нагодай пагутарыць з пісьменніцай, якая нядаўна вярнулася з Японіі, дзе тамтэйшае тэлебачанне здымала фільм паводле ейных твораў, стала тое, што бліжэйшым часам Святлана Алексіевіч на два гады пакідае краіну. На запрашэнне і стыпендыю пісьменніцкага Еўрапарламента будзе жыць у італьянскай Фларэнцыі. Чаму?

— Толькі не з-за страху, што тут такая сітуацыя. Так, усе мы жывем у дэпрэсіі, асабліва інтэлектуалы, тыя, хто ўдзельнічае ў Адраджэнні, проста інтэлігентныя людзі. Навокал шмат страху, знікаюць людзі. Але я не з-за страху, бо лічу, што баяцца – не годна чалавеку. Мы і так сядзім на руінах, і калі ўдадзімся яшчэ і ў страх, то нас наогул не будзе за што паважаць. Можа быць, будзь у нас іншае жыццё, я б так надоўга не паехала. З чаго пачынаецца кожная раніца? Аніводнага добрага званка. Усё дэпрэсіўнае: там забаранілі, там здрадзілі, дзесьці купілі. Па шчырасці, я дужа стамілася за гэтыя 20 гадоў, пакуль я пішу сваю гісторыю краіны-утопіі, жывых галасоў утопіі: з кнігі ў кнігу я пішу менавіта гэтую тэму – што ж мы за людзі? Адна з нашых бедаў сёння – тое, што мы жывем у замкнёнай прасторы, што мы замкнёныя на сябе. І мне хацелася б пабыць у іншым свеце, далёка ад сваёй культуры, ад знаёмай прасторы, ад тутэйшай сістэмы каштоўнасцяў, пабачыць самую сябе і ўсіх нас адтуль.

— Спадарыня Святлана, а што, на вашую думку, мы мусім рабіць, каб вырвацца з рэзервацыі страху, замкнёнасці і дэпрэсіі?

— Мы і так гістарычна запозненая нацыя, а існуючая ўлада адкідае нас яшчэ далей. Яна стала больш жорсткай, апанела на месцах. Людзі разгубленыя. Гэта цэлых 5 гадоў: калі чалавеку было 20, то зараз 25. Карацей, ягонае жыццё як след не здзейсніцца. Ён, як ахвяра гэтай улады, зноўку пражыве ў адасобленай ад астатняга свету краіне. Мы павінны знаходзіць апрышча. І шкада, што гэтага не робяць вялікія асобы, што нацыянальная ідэя таксама сілкуецца эстэтыкай пачатку стагоддзя, не ўводзячы новага інтэлектуальнага арсенала. Мне здаецца, сёння крытыка ўлады – гэта пройдзены этап. Усім усё зразумела. Пагаварыце з любым чалавекам – у чарзе, у тралейбусе альбо ў вёсцы – усе расчараваліся. Хай то на свядомым ці падсвядомым узроўні. Яна нам не падыходзіць па ўсім, асабліва новым пакаленням. Галоўная праблема зараз не ва ўладзе, а ў апазіцыі. Апірышча можна знайсці толькі ў асабістай годнасці і ў тым, каб не даць быту заесці сябе, не даць паглынуць насаджанай сістэме выжывання. Вайна ці недабрабыт – добры спосаб прымусіць чалавека не думаць аб уласнай годнасці. Тады вы не вымагаеце нармальнай кватэры і нармальнай зарплаты. Тады і 15 долараў хопіць. Таму я даўно не веру ў ніякія рэвалюцыі, а лічу, што партыі нашы павінны выязджаць хоць бы за Стоўбцы. Працаваць з народам, адраджаючы ў ім змятае пачуццё годнасці і самакаштоўнасці.

— Гэтыя працэсы на гады...

— Тым больш што цяперашні стан кансервуецца. Чым небяспечнае жабрацтва? Яно прыніжае і разбэшчвае чалавека. Таму што чалавек не створаны для перагрузак, і мала хто здольны гэтаму супрацьстаяць. Развіцця грамадскай свядомасці няма. Я думала, што калі няздатная інтэлігенцыя, то гэтаму будуць спрыяць сучасныя тэхналогіі, скажам, інтэрнет. Але, каб такія пакаленні падышлі, гадоў 15 трэба.

— Спадарыня Святлана, у любым выпадку ўдаласць сутнасных пераўтварэнняў у асобе залежыць ад дзяржаўнай палітыкі. Той жа інтэлігенцыі проста не даюць уплываць. Напрыклад, вашая «Чарнобыльская малітва» выйшла толькі цяпер.

— Чаму? Я, напрыклад, усё ж знайшла грошы і выдала, хоць магла дагэтуль хадзіць і гаварыць, ай, мяне не выдаюць. Так, я спакойна сказала, што, калі ў выдавецтва «Мастацкая літаратура» прыйшоў дырэктарам Марчук, мне кнігу вярнулі. Але ў той жа час я шукала грошы, а разам з тым, калі «Чарнобыльская малітва» з'явілася ў Расіі, адну са сваіх прэміяў я патраціла на тое, каб закупіць частку накладу, прывезці сюды і бясплатна раздаць. Гэта да таго, што можна супрацьстаяць.

— Вы лічыце, што рэальнае выйсце толькі менавіта ў інтэлектуальнай вайне з дзяржавай?

— Так, гэта адзінае, чым мы можам перамагчы, і гэта адзіная вайна, якую я прызнаю. Я супраць культуры барыкаднай барацьбы. З барыкадаў будучага не бачна, а толькі мішэні. Многія лічаць, што барыкады ўсё зробяць. Барыкаднае жыццё вельмі захапляльнае, паколькі мы выхаваныя ў ім. Я кажу маладым людзям, што час кепскі і трэба змагацца і галасна мовіць, але не зрабіце так, што не застанецца прафесіяналаў. Я б не хацела, каб мне шыла сукенку прафесійная рэвалюцыянерка ці лячыў зубы прафесійны рэвалюцыянер. Час усё роўна працуе на новыя ідэі, перамены настануць. Паглядзіце на іхнія твары — гэта твары ўчарашняга дня. Так, мы закладнікі сваёй культуры і ментальнасці, і пажаданыя працэсы ідуць марудна, але трэба рыхтавацца: іначай прыйдзе час, а мы нічога не будзем умець, апрача таго, як матляць сцягам і агучваць набор палітычных ісцінаў.

— Вашая творчасць больш прымаецца за мяжой. Лёс ва ўсіх вашых кніжак у Беларусі праблемны, а то і скандальны. Іх быццам бы баяцца, але, як вам здаецца, чаму?

— Я думаю, што гэта звязана з абаронай псіхікі. Добра сказаў калісьці мне адзін хлопец у Кабуле падчас афганскай вайны: «Мы з вамі сядзім і разважаем пра «забіць – не забіць», але ўсё гэта пасляваенныя пытанні. Калі я пачну іх задаваць сабе тут, то не выжыву. А вось калі вярнуся, выйду ў двор і буду ведаць, што мяне ніхто і ніадкуль не заб'е, вось тады я буду думаць над гэтымі пытаннямі». Прыкладна тое самае ў тэлефанаванні сказаў адзін знаёмец пасля «чарнобыльскай» кнігі. Маўляў, ён толькі зараз уцяміў, што такое Чарнобыль. Я кажу: «Ну як, ты ж жывеш сярод гэтага». А ён: «Можа быць, мы і выжываем таму, што не задумваемся». Дарэчы, у Нямеччыне мяне часта пытаюць, чаму ніхто з нашымі дзеткамі, якія туды прыязджаюць, не гаворыць у Беларусі на тэму Чарнобыля, чаму з імі гавораць пра гэта толькі ў Аўстрыі, Італіі ці ў Нямеччыне. Бо з Чарнобылем нам жыць вечна.

Другі момант у тым, што мы маем справу, знаходзячыся пад уплывам рускай культуры, з кансерватыўнай формай свядомасці. Прычым яна трымаецца на міфах. Ну вось скажыце, пасля трагедыі з «Курскам», пасля пажару на Астанкінскай вежы, а тым больш вайны ў Чачні, пра якую вялікую Расію можа весціся гаворка. Але Пуцін узяў менавіта падобнымі абяцанкамі, зноў тым самым міфам. А міфы пры такой кансерватыўнай форме мыслення дужа моцныя, яны сягаюць далей словаў – у падсвядомасць, куды словамі прабіцца вельмі складана. Калі вы пачынаеце прабівацца, пачынаецца агрэсія. Напрыклад, яшчэ на судзе над «Цынкавымі хлопчыкамі» я зразумела, што ў мужчынаў нельга ўзяць цацку, што яны пераможцы, і нават у жанчынаў, бо калі ім, цягаючым аграмадныя клункі і варачым супы з нічога, кажуць, маўляў, вы расціцё герояў, то гэта ж зусім іншыя пачуванні. А калі чалавек здымае і адмаўляецца паўтараць такія заклёны, стаіць паміж барыкадамі, ён становіцца мішэнню з абодвух бакоў. Наогул пісьменнік нашай культуры знаходзіцца заўсёды на двух узроўнях рызыкі. Першы — канфлікт з уладай, які ў мяне, дарэчы, быў заўжды: адну кнігу рассыпалі, другую два гады не друкавалі, за трэцюю судзілі, штосьці выходзіла з «купюрамі».

— Ну, гэта нармальна...

— Так, гэта не галоўны канфлікт. Самы жудасны канфлікт – з масавай свядомасцю. Ён жудасней таму, што бывае ад бяссілля апускаюцца рукі. А Лукашэнка, спрэчкі цара з паэтам – гэта вядома, чым скончаецца. Дзе тыя, хто забіў, зацкаваў Купалу? Іх няма. А вось калі прыязджаеш у вёску, дзе памірае дзіця, таму што няма лекаў і ніхто не пашле за аніякую мяжу лячыць, а ўсё навокал заражанае, а маці даяркай атрымлівае грошы, якіх ледзьве на хлеб хапае, у той час як у буфеце стаіць паштоўка з партрэтам Лукашэнкі, і яна са слязьмі на вачах кажа, што «вось , толькі на яго надзея», тады апускаюцца рукі.

— А як чытаюцца вашыя кнігі за мяжой? Там жа не могуць прасякнуцца так, як тыя людзі, што жывуць тут?

— Я не ведаю, якім бы чынам чыталі за мяжой, калі б жылі ў тутэйшым кашмары. Адно няпраўда, што там жывуць людзі спрэс прагматычныя і халодныя. Яны больш вольныя ад побытавага прыніжэння і больш чуллівыя, а мы ўжо знаходзімся трохі ў шоку ад болю. Іх могуць схамянуць такія рэчы, якіх мы проста не заўважаем. Потым я ж не пішу «страшылкі», не зводжу праблему да Сталіна ці Лукашэнкі, а даследую чалавечую прыроду. А чалавек паўсюдна аднолькавы. ■

Гутарыў
Кірыла ПАЗЬНЯК

ФЕСТЫВАЛІ

Пяты штурм «Белай вежы»

Мар'ян КАРЫМОНТ

З 8 па 13 верасня пройдзе традыцыйны тэатральны фестываль драмы і лялек «Белая вежа». Гэтым разам ужо пяты. Можна лічыць — прамежкавы юбілей. Відаць, таму сёлета арганізатары (міністэрства культуры і Саюз тэатральных дзеячаў, а таксама Берасцейскія абл- і гарвыканкамы) зрабілі яго адрозным ад папярэдніх.

Па-першае, «Белая вежа» звычайна праводзілася ў кастрычніку, але сёлета было вырашана зрабіць фестываль месяцам раней. Як тлумачыць загадчык аддзела тэатраў мінкульта Вадзім Дапкюнас, каб «было цяплей». Справа ў тым, што акцёры, граючы на пляцоўках на адкрытым паветры, у мінулагоднім кастрычніку часам проста мерзлі.

Па-другое, адкрыццё фестывалю са сталай берасцейскай прапіскай упершыню адбудзецца ў Камянцы, каля сценаў Белай вежы, вядомага гістарычна-архітэктурнага помніка. Адмыслова дзеля гэтага там узвялі сцэнічную пляцоўку.

Адкрываць фестываль будзе Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы – спектаклем «Князь Вітаўт». Відовішча мае быць файным: прыцемкі, паходні, конныя рыцары. У міністэрстве культуры кажуць, што зачын «Князем Вітаўтам» – гэта падвойная даніна пашаны аўтару п'есы драматургу Аляксею Дудараву, якому сёлета споўнілася 50 гадоў, а таксама Купалаўскаму тэатру, які ў гэтым годзе адзначыў 80-ыя ўгодкі з дня заснавання.

Сярод іншых пастановак беларускіх тэатраў гледачы пабачаць зноў жа дудараўскую «Палачанку» ТЮГа, «Камедыю пра Барыса Гадунова і Грышку Атрэп'ева» Горкаўскага тэатра і «Шагал, Шагал...» віцебскага тэатра імя Якуба Коласа пра гады сталення земляка-мастака. Дарэчы, гэты спектакль на нядаўна прайшоўшым тэатральным фестывалі ў шатландскім Эдынбургу, які лічыцца самым прэстыжным у свеце, узяў Гран-пры.

Фестываль мае міжнародны статус, таму, напрыклад, сёлета сюды, апрача беларусаў, з'едуцца тэатры ажно 14 краінаў, прычым упершыню з Кітая і Швейцарыі. У прынцыпе, «Белая вежа» — ці не адзіная для беларускіх тэатральных і глядацкіх колаў магчымасць наглядаць за развіццём тэатральнага мастацтва ў свеце. Але асабліва чакаюцца выступленні лос-анджэлескага лялечнага тэатра Джыма Гэмбла, леташняга пераможцы ў намінацыі лялечнай пастаноўкі.

Гэта завядзёнка — запрашаць на наступны фестываль мінулагодніх лаўрэатаў. Але такое правіла арганізатары чамусьці не распаўсюдзілі на Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі («Вольная сцэна»), чый «Стомлены д'ябал» на «Белай вежы-1999» перамог сярод драматычных спектакляў. Прычына, відаць, палягае ў канфлікце паміж «Вольнай сцэнай» і міністэрствам культуры вакол мэтазгоднасці працягу кантракта з мастацкім кіраўніком тэатра Валерыем Мазынскім.

Называць лаўрэацкія прэміі па 4 намінацыях — за лепшую лялечную пастаноўку, драматычную і за лепшае ўвасабленне мужчынскай і жаночай роляў — у мінкульце асаблівай ахвоты не маюць, бо, маўляў, яны «смешныя». Аднак ТЮГу, Коласаўскаму, Горкаўскаму і Купалаўскаму тэатрам пазмагацца на «Белай вежы» ёсць за што: упадабаны журы беларускі тэатр атрымае ад міністэрства грошы на дадатковую пастаноўку ў выглядзе дзяржзаказу. ■

КАНФЕСІІ

Правакацыйная ініцыятыва брэсцкага святара

Павел ЖАЎНА

Па сродках масавай інфармацыі прайшла вестка пра акт вандалізму, які здзейснены невядомымі ў адносінах да часовай царквы Спаса на Крыві, размешчанай у мікрараёне Вулька Брэста.

Раней паведамлялася, што некалькі месяцаў таму парафіяльны святар Свята-Васкрасенскага кафедральнага сабора айцец Ян Грудніцкі вырашыў, што Брэсту неабходная копія Санкт-Пецярбургскай царквы Спаса на Крыві. У былой сталіцы Расійскай імперыі яна была пабудаваная на месцы забойства народавольцамі імператара Аляксандра II. Якое гэта мае дачыненне да Брэста і чаму тут патрэбны такі Спас — зразумець немагчыма, тым не менш з ініцыятывы святара ў мікрараён быў дастаўлены чыгуначны вагон для набажэнстваў, пакуль не будзе ўзведзены адпаведны будынак. Падлеткі, нязвычныя да палявых цэркваў на колах, разбілі ў вагоне ўсе шыбы. За гэта іх прымусілі каяцца, а іхныя бацькі меліся аднаўляць пашкоджанні гэтага часовага Спаса на Крыві.

31 верасня, як паведамляе БелаПАН, быў збіты вартаўнік вагона-храма, раскіданы прадметы рэлігійнага культу, сарваны абразы са сценаў. З гэтай прычыны расследаваннем абставінаў акта вандалізму заняліся супрацоўнікі раённага аддзела міліцыі Маскоўскага раёна Брэста.

Бясспрэчна, што хуліганскія ўчынкі нельга пакідаць без пакарання, і вінаватым прыйдзецца адказваць за гвалт. Аднак, гэтак жа бясспрэчна, што ў выпадку з гэтай канкрэтнай царквой людзей наўмысна правакуюць. Са школьных гадоў усе ведаюць, што на загад так званага цара-вызваліцеля Аляксандра II праходзіла задушэнне паўстання 1863-1864 гадоў на Беларусі. Мноства людзей былі пакараныя смерцю, болей за 10 тысяч сасланы на катаргу і ў Сібір. З ягонага ўхвалення адбываўся гвалтоўны перавод у праваслаўе каталікоў і уніятаў. Гістарычная памяць пра Каліноўскага, ураджэнца Брэстчыны Траўгута пакуль яшчэ жывая. Таму праява царкоўнага клопату пра ўшанаванне крыві «вызваліцеля» па меншай меры – здзек. Наўрад ці святар Грудніцкі насмеліўся прывесці вагон для набажэнстваў без благаславення свайго вышэйшага начальства з Экзархата. Хоць царква зараз і ўхваляе часы імперыі, калі панавала над душамі і мела падтрымку ўлады і паліцыі, але ж трэба хоць крыху думаць, як паставяцца людзі да гэтакіх «спасаў на крыві». Тады не прыйдзецца мацаваць саюз царквы з міліцыяй для вышуку хуліганаў. ■

ІНТЭРФАКС

Ватикан канонизирует двух римских пап

Канонизация Ватиканом нескольких католических священнослужителей, в том числе двух римских пап – Иоанна XXIII (1881-1963) и Пия IX (1792-1878), вызвала полемику. Возмущение части католиков объясняется тем, что Иоанн XXIII, которого верующие называли «Добрый папа» и провозглашали святым сразу после его смерти, канонизируется одновременно с одним из самых спорных глав римско-католической церкви Пием IX. Первый знаменит организацией в Ватикане Второго вселенского собора, взявшего курс на открытость католической церкви, активизацию ее социальной роли, модернизацию, учет изменений, происходящих в обществе. Второй выступал против социальных реформ и учета церковью современной жизни. При нем на Первом вселенском соборе была провозглашена истинность католической церкви и непогрешимость папы в вопросах веры. Процесс канонизации Иоанна XXIII начался 35 лет назад, через два года после его кончины. Аналогичная процедура по отношению к Пию IX оказалась одной из самых длинных, ибо тянулась с 1907 года.

Этот понтифик был последним, правившим во времена папских государств, вошедших в единую Италию в 1870 году. Пий IX был на престоле 32 года — дольше, чем кто-либо из других пап. Большого уважения он не снискал: мало кому понравилась провозглашенная им теория о том, что понтифик не может ошибаться. Пий IX провозгласил себя врагом любых политических реформ и идей, которые не соответствовали католической традиции. «Я – это и есть традиция», – заявил он однажды. Отношение к Пию IX было настолько плохим, что после его смерти толпа пыталась сбросить тело понтифика в реку Тибр.

Нынешний понтифик Иоанн Павел II возвел в ранг святых и блаженных больше тысячи человек, поставив своеобразный рекорд в этом отношении. Но то, что к лику блаженных причисляют одновременно и великого реформатора, и закоренелого консерватора, противившегося любым изменениям, не может не вызывать вопросов. Вот как отвечает на них отец Паскаль Боргомео, директор «Радио Ватикана»:

— В том, что касается религиозной свободы, взгляды Пия IX в наше время неприемлемы. Однако его ограниченность в этом вопросе не является препятствием для беатификации. Он стремился следовать канону своей веры, тому, что считалось верным в те времена, и вот это-то и есть добродетель, заслуживающая почитания.

Один эпизод в жизни Пия IX особенно неприятен для евреев. Он совершил то, что можно, по сути, считать похищением. Маленького еврейского мальчика по ошибке крестили в католической церкви, и папа настоял, чтобы он был отделен от семьи и воспитан католиком. Это — пятно на его биографии, которое не сотрет даже торжественная церемония в Ватикане. ■

Китай порывает с грубой традицией

Верховный народный суд Китая объявил, что во всем Китае вводится смертная казнь путем смертельной инъекции. Однако, как пояснил заместитель председателя Верховного народного суда Шэнь Дэйон, существовавшая ранее смертная казнь путем выстрела в затылок пока не отменяется. По его словам, суд обратился к Китайской академии медицинским наук с тем, чтобы ученые разработали наиболее подходящее для летальной инъекции вещество. С 1998 года смертная казнь путем смертельной инъекции применялась в Китае в некоторых городах в экспериментальном порядке и «из соображений гуманности». По данным международной правозащитной организации «Эмнести интернэшнл», в Китае в 1999 году было казнено 3.200 человек. Казни осуществляются в общественных местах, таких, как стадионы. ■

Чистая налоговая гавань

Роберт Крун,
International Herald Tribune

Вплоть до начала семидесятых годов основными статьями дохода крошечного княжества Лихтенштейн (население 32 тысячи человек) были туризм, продажа марок и экспорт зубных протезов. Бурное развитие финансового сектора превратило княжество в одну из богатейших стран мира.

Однако в ноябре прошлого года германская разведка обнародовала доклад, в котором утверждалось, что в правление князя Ханса-Адама II Лихтенштейн превратился в финансовую гавань для колумбийских наркобаронов, итальянской мафии и русских бандитов. В июне Организация по экономическому сотрудничеству и развитию назвала Лихтенштейн «вредной» налоговой гаванью, а специальный международный комитет обвинил власти княжества в нежелании сотрудничать и бороться с отмыванием преступных денег.

В интервью *International Herald Tribune* лихтенштейнский монарх стремится опровергнуть возводимые на него обвинения.

Роберт Крун*: *Откуда пошли все нынешние проблемы Лихтенштейна?

***Ханс-Адам II*:** Все началось с анонимки, написанной пару лет назад каким-то сердитым гражданином. В ней говорилось об отмывании денег и прочих темных делах. В конце концов эту кляузу приобрела германская разведка – Бундеснахрихтенсервис, а в ноябре она попала в руки журналистам «Шпигеля» из секретариата федерального канцлера. Все это совпало с кампанией Европейского Союза по гармонизации налоговых систем. Раньше на нас никто и никогда не жаловался.

— А нет ли в этих обвинениях рационального зерна? Несколько недель назад появились сообщения, что бывший нигерийский правитель Сани Абача припрятал 100 миллионов долларов на банковском счете в Лихтенштейне.

— Следует четко различать такие вещи, как «налоговая гавань» (территория с мягким налоговым режимом. – **Прим. перев.**) и незаконное отмывание денег. Наши низкие налоги привлекают иностранных вкладчиков, а уклонение от налогов по законам княжества не является преступлением. Но мы хотим быть чистой налоговой гаванью, и отмывание криминальных денег не имеет с этим ничего общего. У нас уже несколько лет действуют законы, направленные на борьбу с беловоротничковой преступностью. Правда, не всегда они работают как надо. Диктаторы вроде Абачи и другие негодяи всегда найдут посредников, которые убедят сберегательный банк или поручителей в том, что деньги заработаны честно. Поручитель или банкир просто не проявил достаточной бдительности, когда принимал деньги Абачи. Впрочем, анонимные вклады теперь во всяком случае объявлены вне закона.

— А почему новые законы не работают как следует?

— У нас маленькая страна, и нам просто не хватает компетентных судей, прокуроров и полицейских, чтобы справиться с финансовыми потоками, объем которых в последние годы немыслимо возрос. В судах по нескольку лет лежат без рассмотрения дела, связанные с финансовыми нарушениями. То же самое происходило с запросами о юридической помощи, которые направляли нам правительства других стран, когда у них расследовались темные дела с предположительной причастностью лихтенштейнских банков. Поэтому нам пришлось выписать судей и следователей по экономическим преступлениям из Австрии.

— Австрийский прокурор по особым делам Курт Шпитцер уже арестовал нескольких подозреваемых, в числе которых оказался даже один член парламента. Наверное, в стране, где все всех знают, австрийцы потребовались в первую очередь для того, чтобы не допустить сговора между банкирами и политиками или судьями.

— Не в первую очередь. По сути, у нас просто не было ресурсов для борьбы с беловоротничковой преступностью. Не хватало компетентных судей и присяжных. Однако не могу отрицать, что суды у нас сильно политизированы. Поэтому я и настаиваю на конституционной реформе. Судьи должны назначаться правящим князем, а не парламентскими политиками.

— Ваши призывы к конституционной реформе были с большим неодобрением встречены в правительстве, которое, наоборот, хочет урезать ваши княжеские прерогативы. Премьер Марио Фрик хочет лишить вас права накладывать вето на законы, распускать правительство и назначать судей. Чем разрешится это противостояние?

— Конституционную реформу давно уже надо было провести. В результате в Лихтенштейне будет больше, а не меньше демократии. Подождем до всеобщих выборов 2001 года. Новый парламент будет больше склонен к сотрудничеству. Если же нет, то я буду добиваться общенационального референдума. Я совершенно уверен в том, что меня поддержат люди.

— Ходили слухи, что вы покинете страну, если не добьетесь поддержки народа. Это правда?

— Продолжение конституционного кризиса не в интересах Лихтенштейна или моей семьи. Поэтому мы действительно можем принять решение покинуть страну. Но княжеская власть никуда не денется, потому что до 1938 года мои предки тоже жили в Австрии и приезжали сюда один-два раза в году.

Мои предки выкупили Лихтенштейн, когда он был банкротом, и тем самым приобрели суверенитет над ним. Даже если народ решит, что с него достаточно этой правящей семьи, ему придется подыскать кого-нибудь еще. Этот кто-то должен будет иметь достаточно денег, чтобы занять наше место. Но я уверен, что до этого не дойдет. ■

СПОРТ

Адразу ў лідэры

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

Першую перамогу ў афіцыйнай гульні за апошнія тры з паловай гады атрымала беларуская нацыянальная футбольная зборная ў мінулую суботу.

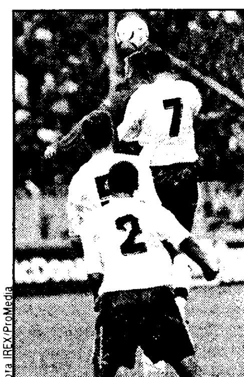
Ды якую перамогу! На мінскім стадыёне «Дынама» ў прысутнасці прыкладна трыццаці тысяч гледачоў была літаральна «размазаная» па зялёным газоне нацыянальная каманда Уэльса. І тут не трэба зважаць на мінімальны лік перамогі (2:1), бо той, хто назіраў за гульнёй, бачыў, колькі яшчэ нерэалізаваных магчымасцяў забіць гол засталося ў нашых хлопцаў. Удвая радуе, што абодва галы забілі гульцы, якія раней толькі фармальна прэтэндавалі на ролю лідэраў зборнай, але ніяк не пацвярджалі гэта на практыцы. Маюцца на ўвазе беларускія легіянеры, што цяпер выступаюць за кіеўскае «Дынама», Валянцін Бялькевіч і Аляксандр Хацкевіч.

Варта адзначыць, што ў мінулым адборачным цыкле да чэмпіянату Еўропы-2000 беларусы двойчы гулялі з Уэльсам і двойчы прайгравалі, хаця заўсёды лічыліся мацнейшымі. І тут спецыялісты і заўзятары першую ролю ў здабыцці перамогі адводзяць якраз не футбалістам, а новаму трэнеру Эдуарду Малафееву, які, на іх думку, здолеў аб'яднаць моцных гульцоў у сапраўдную ***каманду***, унушыў ім пераможны дух, чаго раней за нашымі не назіралася.

Канешне, па выніках адной гульні рана судзіць пра далейшыя перспектывы, але ж не варта забывацца і на трохтыднёвай даўнасці перамогу ў гасцях над зборнай Латвіі.

Нашы футбалісты ў выніку перамогі дзеляць першае-другое месцы ў пятай адборачнай групе са зборнай Польшчы. У абедзвюх камандаў па тры ачкі. Палякі стварылі сапраўдную сенсацыю, перайграўшы ў гасцях з лікам 3:1 фаварытаў групы — украінцаў. Яшчэ адны нашы будучыя сапернікі, каманды Арменіі і Нарвегіі, згулялі ўнічыю – 0:0. Нагадаем, што згодна з рэгламентам турніра, каб трапіць на чэмпіянат свету, што праводзіцца раз на чатыры гады, беларусам трэба заняць першае альбо, пры пэўных абставінах, другое месца ў групе.

Дарэчы, пачын старэйшых сяброў падтрымала і маладзёжная зборная, якая ў Барысаве перайграла маладых калегаў з Уэльса з разгромным лікам 4:1. Гэты адборачны турнір праходзіць у рамках маладзёжнага чэмпіянату Еўропы 2002 года. ■

Фота IREX/ProMedia

Галоўны рэдактар
Павел ЖУК

© НАША СВАБОДА. Спасылка на газету НАША СВАБОДА абавязковая. Рэдакцыя можа не падзяляць меркаванні аўтараў, публікаваць артыкулы дзеля палемікі
Адрас: г.Мінск, пр-т газеты «Известия», 8-173. Пасведчанне аб рэгістрацыі № 1289. Выдаецца з 25 лютага 2000 г. Заснавальнік Зміцер Жук.
Выдавец — рэдакцыя газеты НАША СВАБОДА. E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by Надрукавана ў друкарні УП «Мэд...
г. Мінск, ул. Кнорына, 50. Заказ 652 Нумар падпісаны ў друк 4/09/2000 (18.00) Наклад – 8.850